

פארברענגען עם הרבי

כד

חלק מהתוועדות כ"ד טבת תשמ"א

יוצא לאור על ידי

"ועד תלמידי התמימים העולמי"

ברוקלין נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים ואחת לבריאה

Published and Copyrighted by

"VAAD TALMIDEI HATMIMIM HAOLAMI"

770 Eastern Parkway, Brooklyn N.Y. 11213

Tel: (718) 771-9674

Email: vaadhatmimim@gmail.com

5771-2010

Printed by:

The Print House

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY, 11237

718.628.6700

פתח דבר

לקראת כ"ד טבת – יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן, הננו מוציאים לאור סרט-צילום מהתוועדות כ"ד טבת תשמ"א.

הוידאו יוצא במסגרת סדרת "פארברענגען עם הרבי", היוצאת לאור על ידי "ועד תלמידי התמימים העולמי" וחברת JEM במשך השנים האחרונות, ומזכה את אלפי תלמידי התמימים ואנ"ש בכל רחבי תבל, להשתתף ב"פארברענגען עם הרבי" בבחינת "יהא רואה בעל השמועה כאילו עומד כנגדו".

כמנהגנו, נערכו בקלטת זו כמה שיחות ממהלך ההתוועדות עם תרגום מילולי ע"ג המסך. בקלטת זו הוספנו אפשרות לראות את כל מהלך ההתוועדות במילואה על פי הסדר (ללא תרגום מילולי).

התרגום המופיע על גבי המסך, נערך בצורה מילולית באידיש, בלה"ק, ובאנגלית – מתוך השתדלות להיצמד ככל האפשר ל"לשון הרב", למעט מקרים בודדים בהם נעשה תרגום ענייני יותר, להבנת העניין לאשורו.

•

קובץ זה יוצא לאור כדי לשמש כעזר וכסיוע להכנת תוכן ההתוועדות מראש, ובו 'הנחה' מכל ההתוועדות: (א) **בלשון-הקודש** – תורגם ונערך ע"י חברי המערכת. (ב) **רשימה מילולית** באידיש מדברי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות. (ג) **בתרגום לאנגלית** (באדיבות sichos in English).

לתועלת הלומדים הבאנו בזה אף 'קיצור וסיכום' מהשיחות – נערכו ע"י הרה"ת יצחק שי' קפלן.

•

ויה"ר אשר בזכות ה'קאץ' בלימוד תורת רבינו, ובפרט באופן ש"רואה בעיניו ממש את המשלח, נשיא דורנו, שנותן לפניו היום שליחות זו", נזכה במהרה לקיום היעוד ד"תורה חדשה מאתי תצא", ונזכה לחזות באור פני מלך חיים, ולהשתתף בגשמיות ובמוחש בעוד פארברענגען עם הרבי, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

ועד תלמידי התמימים העולמי

יום הבהיר ה' טבת, ה'תשע"א
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
בית חיינו – 770, ברוקלין, נ.י.

בס"ד. משיחת אור ליום ד' פ' וארא, כ"ד טבת ה'תשמ"א.

הנחה פרטית בלתי מוגה

שיחה א:

א. התוועדות זו קשורה, עד לאופן של התאחדות, עם ההילולא-הסתלקות של רבנו הזקן. התאספנו, ואנו מקדישים משך זמן להתבונן ביום-ההילולא של רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך; שהרי, מכיון שמקדישים זמן להתכנסות זו, והרי זמן הוא הדבר היקר ביותר שישנו, שהרי דוקא זמן הוא אבידה שאי-אפשר להחזירה – מובן, שהדבר נעשה לשם ההתבוננות הנ"ל.

כאשר מאבדים ענין אחר, אף שגם הוא ענין חשוב ביותר – ובלשון הגמרא: "התורה חסה על ממונם של ישראל", וכידוע ביאור הבעש"ט בענין זה, שכשאדם מאבד דבר מאבד הוא באותה עת ניצוץ קדושה הקשור עליו, ועתה אינו יכול לפעול בו כלום – אעפ"כ אין אבידת דמים, איבוד שוה כסף, מגעת לכדי איבוד זמן, כי דוקא זמן הוא ענין שאין להחזירו. וכמ"ש "ימים יוצרו ולו אחד בהם", שנבראו – וניתנו לכאור"א מישראל – "ימים", באופן שאין בהם לא חסר ולא יתר.

ומכיון שאעפ"כ, כשמגיע יום סגולה, ובעניננו – כ"ד טבת, מקדישים זמן כדי להתאסף יחד – הרי מובן שעושים זאת, על-פי הוראת תורת-אמת ותורת-חיים, כדי להתבונן בענינו של יום, שיום זה הוא יום-ההילולא של פלוני בן פלוני, ובעניננו – כדי להתבונן ביום-ההילולא של רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך.

ב. את הנקודות העיקריות בהתבוננות של יום-הילולא – הראה רבנו הזקן, בעל ההילולא, בעצמו באגרת-הקודש, שם כותב ש"כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו למעלה כו'" "מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה בעת פטירתו" – בפטירתו של כל יהודי, ובפרט בפטירתו של צדיק, ובמיוחד בפטירתו של נשיא – ובפטירתו של צדיק "מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ".

כלומר: בעת פטירתו של צדיק, ובפרט של נשיא, ישנם שני ענינים מנוגדים מן הקצה אל הקצה: "כל עמל האדם" עולה אז למעלה עד למקורו ושרשו, ולאחר-מכן נמשך הדבר למטה, עד לאופן של "פועל ישועות בקרב הארץ".

ג. גם הלשון "בקרב הארץ". שרבנו הזקן משתמש בו, מרמז לשני קצוות הנ"ל. וכפי שמפרש רש"י את הלשון "בקרב הארץ" הנאמר בפרשת שבוע זה, פרשת וארא – "אע"פ ששכינתי בשמים, גזרתי מתקיימת בתחתונים". ולכאורה, כיון שרצונו של רש"י הוא לפרש את שתי המלים "בקרב הארץ" – היה לו לומר רק "גזרתי מתקיימת בתחתונים", ומדוע מביא גם את המלים "אע"פ ששכינתי בשמים"? אלא שרש"י

פארברענגען עם הרבי

מדגיש, בפשוטו של מקרא, שהפלא בכך שהקב"ה אומר "כי אני ה' בקרב הארץ" הוא בכך, ש"אע"פ ששכינתי בשמים", אעפ"כ "גזרתי מתקיימת בתחתונים". ונמצא, שהלשון "בקרב הארץ" מתייחס לשני קצוות הנ"ל – הקצוות של מעלה ומטה.

ד. ויתרה מזו – הלשון "בקרב הארץ" אינו מתייחס רק ל"מעלה" סתם ו"מטה" סתם, אלא הוא מתייחס לגבוה גבוה ביותר ולמטה מטה ביותר:

המלים "בקרב הארץ" מתייחסות בפשוטו של מקרא לארץ-מצרים, עד כדי כך שרש"י אינו צריך כלל לפרש זאת. והרי על-פי פשוטו של מקרא לא הי' מקום מקולקל בארץ כפי שהיתה ארץ מצרים, כפי שרש"י מפרש בפשוטו של מקרא בספר ויקרא (בפרשת אחרי ובפרשת קדושים), ובלשון הכתוב – "ערות הארץ" (ומטעם זה מדגיש הפסוק "כמעשה ארץ מצרים" – דוקא – "לא תעשו", כפי שרש"י מפרש שם). ומכך מובן, שבכך שרש"י מפרש ש"בקרב הארץ" הוא "גזרתי מתקיימת בתחתונים" – אין הכוונה ל"תחתונים" סתם, אלא ל"תחתונים" באופן של מצרים, למטה מטה ביותר.

ומכיון שרש"י מקדים את המלים "אע"פ ששכינתי בשמים", כדי להרגיש שבענין זה ישנו הפלא שבכך שהקב"ה נמצא "בקרב הארץ" – הרי מובן, שכשם ש"גזרתי מתקיימת בתחתונים" מתייחס למטה מטה ביותר, כך מתייחס "שכינתי בשמים" לגבוה גבוה ביותר.

כלומר: אע"פ שב"שמים" גופא ישנם כמה וכמה דרגות, הנכללות כולם בפשוטו של מקרא במלה ובענין "שמים" – הרי כוונת "שמים" ברש"י כאן היא לענין הנעלה ביותר שישנו, כמו בהתחלת החומש, ששם נאמר "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ומכל האמור מובן, שבמלים "בקרב הארץ" ישנם ענינים מרוחקים מן הקצה אל הקצה – למן הגבוה גבוה ביותר ועד למטה מטה ביותר.

ה. והביאור בזה: רבנו הזקן, בעל ההילולא, מבאר בכמה מקומות, שדוקא הגבוה גבוה ביותר יכול לפעול במטה מטה ביותר. ולכן, כשיש צורך לפעול ב"תחתונים" – ויתרה מזו: לפעול באופן של "גזרה", "גזרתי מתקיימת בתחתונים", שענינה של גזרה הוא ש"אין לך רשות להרהר אחריי", דהיינו שאין זה ענין שהמלך יוצא בהסברה על תוכנו ורצונו שישאלו אותו על כך, אלא הענין הוא לכתחילה באופן של גזרה – צריך הדבר לבוא מהמקום הנעלה ביותר שישנו, "שכינתי בשמים".

ו. והפירוש הנ"ל בענין "בקרב הארץ" – שיש בו שני הקצוות, מעלה מעלה ביותר ומטה מטה ביותר – מרומז גם במ"ש רבנו הזקן, בנוגע לפטירת צדיק, "פועל ישועות בקרב הארץ":

מכיון שפירוש זה כותב רש"י בפירושו על התורה, שאופן הלימוד שלו הוא ב'פשוטו של מקרא', כפי שהוא כותב "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" – הרי מובן שפירוש זה בענין "בקרב הארץ" הוא פשוטו של מקרא. והרי ישנו כלל "אין מקרא

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

יוצא מידי פשוטו – כלל שישנו דוקא בלימוד פשוטו של מקרא, משא"כ בלימודים שבחלק הרמז, חלק הדרוש וחלק הסוד, לא נאמר כלל זה, ואפשר ללמוד פסוק באופן שהוא "יוצא מידי פשוטו".

– ואע"פ שמוכן שגם לימודים אלו אמת הם, שהרי הם חלק מ"תורת אמת", וגם אופני הלימוד הם אופני לימוד של "תורת אמת", וגם עליהם חל פסק-הדין הברור ברמב"ם, שענין עיקרי באמונה הוא להאמין, ומציאותו של יהודי היא שהוא מאמין, באמונה פשוטה בכך שכל ענין בתורה שבכתב וכל ענין בתורה שבעל-פה ניתן למשה מן השמים – אעפ"כ, באופני הלימוד ישנם חילוקים במידת הקרבה של הענינים הנלמדים לפשוטו של מקרא: ישנם ענינים הכתובים במקרא, וישנם ענינים שיש עליהם רק רמז במקרא, כמאמר רז"ל "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא".

כלומר: אע"פ שכל הענינים נלמדים מהמקרא, הרי בענינים הנלמדים באופן הלימוד של רמז, דרוש או סוד – ייתכן שמסקנת הלימוד תהיה שהענין יוצא מן המקרא, ואינו אלא "רמיזא באורייתא", אע"פ שלומדים אותו מן המקרא; ודוקא בפשוטו של מקרא ישנו יתרון זה, ש"תורת אמת" אומרת בכלליה ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו". –

ומכל הנ"ל מובן, שפירוש רש"י הנ"ל על "בקרב הארץ" (שהוא הפירוש בפשוטו של מקרא) – כולל את שני הקצוות, גבוה ביותר ומטה מטה ביותר, בפשוטו של מקרא.

ומכאן נמצא, שגם הלשון שכותב רבנו הזקן "פועל ישועות בקרב הארץ" – יש בו ב' קצוות הנ"ל, גבוה ביותר ומטה מטה ביותר. ובעת פטירתו של צדיק – הרי "כל עמל האדם שעמלה נפשו" עולה למעלה עד למקורו ושרשו, ולאחר-מכן נמשך עד למטה מטה ביותר.

ז. "עמל האדם שעמלה נפשו בחייו" של רבנו הזקן – שעולה בעת פטירתו למעלה מעלה ומאיר עד למטה מטה – הוא לכל-לראש, בלשון הכתוב, ענין "הנפש אשר עשו".

ואף שקיימת תורתו של רבנו הזקן, הן בחסידות – בספר התניא ובמאמרי החסידות, והן בנגלה – בשולחן-ערוך שלו, והרי תורתו ה"ה באופן של "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" – מ"מ אין הדבר מגיע לכדי "הנפש אשר עשו".

והביאור בזה:

איתא בתנא דבי אליהו רבה, "שני דברים קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר" – ב"תורה אור" עצמה, בנוגע לכל ענין – "צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל, אומר אני ישראל קדמו".

פארברענגען עם הרבי

ומ"שקלא וטריא" זו מובן, שהן ישראל והן התורה יש בהם מעלות נפלאות, ובפרט שבמדרש רבה נאמר "שבעה דברים קדמו לעולם", ואילו כאן מובדלים הם – התורה וישראל – משאר השבעה; ואעפ"כ, המסקנא היא כנ"ל – ש"מחשבתן של ישראל" קדמה אפילו לתורה.

נאע"פ שהגמרא אומרת (במסכתא שבת) בנוגע לתורה, ש"אנכי" – התחלת התורה כפי שניתנה במתן-תורה – הוא ראשי-תבות "אנא נפשי כתבית יהבית", שהפירוש הפנימי בזה הוא שב"כתבית" הכניס הקב"ה – "יהבית" – את "נפשי", את מציאותו, עצמות ומהות – אין זה מגיע לאופן שבו בני-ישראל עומדים בקשר עם הקב"ה].

ח. ומכיון ש"צדיקים דומים לבוראן" – מובן, שכשם שלגבי הקב"ה "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר", אע"פ שגם בתורה ישנן מעלות נפלאות, עד"ז הוא בנוגע לצדיקים. ואע"פ שגם בתורתם ישנו "אנא נפשי כתבית יהבית", כמדובר כמה פעמים שזהו פירוש פתגם אדמו"ר נ"ע "אני עולה השמימה ואת הכתבים משאיר אני לכם", כי בכתביו ישנו "אנא נפשית כתבית יהבית",

– ובפרט על-פי מה שמבאר רבנו הזקן בספר התניא ריש פ"ה בענין ה"יחוד נפלא" הנעשה בין המשכיל ובין השכל שבו הוא שקוע ועוסק בחיות, באופן ש"אין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל" –

אעפ"כ אין זה מגיע לכדי הקשר בין בני ישראל לצדיקים, כך שבכל בעל-תורה הלומד תורה כדבעי, ועאכו"כ בנשיא בדורו, שהוא נשמה כללית של כל הדור – הרי נוסף על ה"יחוד נפלא" שיש בהם עם תורתם, ישנה אצלם התקשרות נעלית עוד יותר עם נשמות ישראל.

ט. ומכך מובן, שאע"פ שישנה תורתו של רבנו הזקן, שעמה קשור הוא ב"יחוד נפלא", ותורה זו נמשכה – "נסעה וירדה" – בספר התניא ובספר השולחן-ערוך שלו, החל מהלכות תלמוד-תורה, שהיו מההלכות הראשונות בשולחן-ערוך שרבנו הזקן הדפיס – אעפ"כ עיקר "עמל האדם שעמלה נפשו" של רבנו הזקן הוא בני ישראל, "הנפש אשר עשו".

י. מכל הנ"ל מובן, שבהגיע כ"ד טבת בכל שנה ושנה, נעשית בענין "הנפש אשר עשו בחוץ" – שהוא "עמל האדם שעמלה נפשו בחייו", כנ"ל – עלי' נפלאה, למעלה אפילו מכ"ד טבת בשנה שלפני, ולאחר-מכן "פועל ישועות בקרב הארץ".

וזהו הענין שיש להתבונן בו כשמקדישים זמן להתאסף בכ"ד טבת, כנ"ל – להתבונן מה נעשה בנוגע ל"עמל האדם שעמלה נפשו" של רבנו הזקן, באופן שפועל לאחר-מכן "ישועות בקרב הארץ".

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

וכידוע פסק-הדין ש"המעשה הוא העיקר", שרבנו הזקן במיוחד מדגיש ענין זה, ומאריך בזה בספר התניא בכמה מקומות, ובמיוחד באגרת-הקודש שלו דיבור המתחיל "איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד". וכידוע, שהצמח-צדק, שהי' ממלא-מקומו של רבנו הזקן ("עטרת זקנים בני בנים"), כותב, שרבנו הזקן כתב אגרת-קודש זו "בימים שלפני הסתלקותו בכפר פיענא", ומכך מובן שאגרת-קודש זו קשורה עם הסתלקותו של רבנו הזקן – בה כותב על החשיבות והעילוי שישנם דוקא בענין העשי', ועד לאופן של "אין ערוך". ומכך מובן, שכל הנ"ל צריך להתבטא, לכל-לראש, באופן של עשי', ובענין העשי' גופא – דבר שיפעל "ישועות בקרב הארץ".

יא. הכוונה בזה בפשטות – שאין להיבהל מכך שנמצאים "בקרב הארץ", בחושך כפול ומכופל של "עקבתא דמשיחא", עד שזוהי הדרגא הכי תחתונה – במקום – ב"סוכת דוד הנופלת", כפי שמביא רבנו הזקן באחת מאגרות-הקודש שלו – אותן צירפו "בני הגאון המחבר" לאחר הסתלקותו של רבנו הזקן לספר התניא, כך שנעשו החלק הרביעי שלו.

ו"בקרב הארץ" זו יש להתנהג באופן של "גזרתי מתקיימת בתחתונים" – שאין מכניסים חשבונות של שכל, אם אנו "חלשים", "מעטים" וכיו"ב, אלא הולכים לקיים את שליחותו של בעל ההילולא, בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעיינות ("יפוצו מעיינותיך חוצה") במיוחד, שהפצת המעיינות – הקשורה עם הפצת היהדות בכלל – היא עיקרו ועצמותו ומהותו.

וכידוע הדוגמא שניתנה לכך שהפצת המעיינות התחילה לאחר הגאולה שלו – שענין זה הוא ע"ד "הזית הזה כשכותשין אותו הוא מוציא שמנו", והרי הזית נקרא, כלשון הכתוב, על-שם השמן שבו – "זית שמן", דבר המורה על כך שענין זה – השמן – הוא עיקרו, עצמותו ומהותו.

ויש לעשות זאת, כאמור, באופן שהאדם גוזר זאת על עצמו – "גזרתי מתקיימת בתחתונים", כלומר שעליו לגזור גזרה זו בעיקר על ה"תחתונים" שבו: על הענין שלכאורה הוא הכח הכי תחתון שבו – כח העשי', ועל הכח הקשור עם החלק התחתון שבגופו כפשוטו – ענין ההליכה ברגל, כך שלא זו בלבד שהוא הולך בשליחות זו, אלא כלשון המשנה – "הוי רץ למצוה", וריצתו תהיה באופן של שמחה וטוב-לבב. וכפי שמבאר רבנו הזקן בארוכה בספר התניא, ושם נאמר: "ומקרא מלא דיבר הכתוב, תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו', ונודע לכל פירוש האריז"ל על פסוק זה".

יב. נקודת הענין היא, כאמור, שעל האדם להיות שליחו של רבנו הזקן לעסוק בענינים העיקריים שלו – בלימוד התורה לעצמו ובקיום המצוות לעצמו, ובעיקר – ב"עמל האדם שעמלה נפשו" של אדמו"ר הזקן, "הנפש אשר עשו בחרן", כאמור שענין זה

פארברענגען עם הרבי

ה' עיקר ענין עבודתו, וכמבואר בשיחות רבותינו נשיאינו, ובפרט בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר, שרבנו הזקן אמר שזהו ענינו.

ובענין זה יש לו נתינת כח, עד שיש לו הכח עצמו, עד לאופן של "שלוחו של אדם כמותו", לפעול זאת, ולפעול זאת באופן של "פועל ישועות בקרב הארץ".

ומסקנא זו – החל מההתעסקות בעשי' בפועל כנ"ל – מצדיקה הקדשת זמן כה רב ככמות להתאסף בכ"ד טבת, כי על-ידי ההצלחה בזמן שלאחרי-זה בענינים העיקריים של רבנו הזקן, הצלחה הבאה מההתבוננות בענין ההילולא של רבנו הזקן – נפעל שלא בערך יותר ממה שניתן ה' לפעול בזמן שמקדישים עתה.

יג. ועבודה זו בהפצת המעיינות חוצה נעשית הכנה קרובה ל"אתי מר", כמבואר באגרת הבעש"ט הידועה. והרי ענין הפצת המעיינות חוצה הוא במיוחד בדורנו, ב"עקבתא דמשיחא", שהרי בזמננו "מצוה לגלות זאת החכמה", ובמיוחד – לאחר פטבורג, ובמיוחד – לאחר הביאור והפירוש והנתינת-כח מנשיא דורנו, האומר שזוהי עבודת דורנו זה, להמשיך את הגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, ובלשון הרמב"ם – באופן של "מיד הן נגאלין".

וביום ההילולא, ביום הפטירה, הרי – כפי שכתב רבנו הזקן, וממילא פסק כך על עצמו – נמשך אז "חסד הוי' מעולם עד עולם", מלמעלה למטה עד למטה מטה, ועד ש"פועל ישועות בקרב הארץ". ומהישועה הפרטית – שהאדם מתעסק עם עצמו, ומתעסק עם היהודים שעליהם הוא משפיע בענינים של הפצת היהדות והפצת התורה, שהיא גאולה וישועה של פרטים, ושל ריבוי פרטים – מביא הדבר את הישועה הכללית.

וכאמור – באופן של "מיד" ובאופן של "ממש", כיון שהדבר נעשה על-ידי "חלק אלוקה ממעל ממש", כלומר שעל-ידי הפעולות המצטברות כולן יחד, יקויים "קץ שם לגלות", על-ידי כך ש"קץ שם לחושך" הפנימי, ו"לחושך" שבחוץ. ויקויים "מיד הן נגאלין", אתחלתא דגאולה, והגאולה האמיתית והשלמה, ועד – שהגאולה היא שלימה כפי הפירוש השני שבזה, שלא זו בלבד שלא חסר בה דבר, אלא שישנו גם "לעשרו", שלימות שאין שלימות למעלה ממנה, ובקרוב ממש, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו".

...

שיחה ב:

יד. בנוגע לענין "הנפש אשר עשו" – שהי', כאמור, עיקר, והעיקר המרכזי, אצל בעל ההילולא, כמדובר לעיל – הרי ישנם כמה אופני "נפש" בישראל:

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

בכללות – חלוקים הם לסוגים שונים, מ"ראשיכם" עד "שואב מימין"; וכן בכללות אופן העבודה ישנם חילוקים – צדיקים ובעלי-תשובה, יששכר וזבולון וכיוצא בזה, כמה אופני חילוקים שבהם נחלקת הנפש בישראל, שבכא"א מהם ישנה "נפש השנית בישראל חלק אלוהה ממעל ממש", כלשון רבינו הזקן בפרק ב' בתניא.

נוכמדובר בארוכה במקום אחר הטעם שרבונו הזקן מדגיש כאן דוקא את הלשון "נפש", אע"פ שלפני-זה, בפרק א', מביא הוא את לשון הכתוב "ונשמות אני עשיתי" – כי בנפש זו ישנם, כאמור, כמה חילוקים, וכפי שאנו רואים בפועל].

יש להתבונן בעבודת בעל ההילולא, כדי לדעת עם איזה מסוגים אלו היה העיקר עבודתו – אם הי' אחד מהם שהוא העיקר – האם התעסק דווקא עם ה"ראשיכם" או עם א' מהעשרה סוגים עד "שואב מימין", וכן בנוגע לחלוקה בין יששכר וזבולון (שהיא מהחלוקות העיקריות).

ועד"ז בנוגע לחלוקה העיקרית בין צדיקים ובעלי-תשובה – שיש לה קשר לחלוקה ליששכר וזבולון:

יששכר – ככללות ענינו "יושב אוהל", אופן העבודה בתורה ומצוותי, שהם ד' אמותיו של יהודי, כאופן עבודת הצדיקים, "תמידים כסדרם", במצב שיהודי נמצא – כפסק הרמב"ם – במקום שבו ישנה יהדות, ושבו ניתן לפעול בקלות כל עניני יהדות וכו';

ולאידך ישנו ענין זבולון – שענינו הוא שהוא נמצא ב"ארץ כנען", "כנען" מלשון מסחר, "עוסק בפרקמטיא", ולשם כך עליו לצאת חוץ מד' אמות של בית-הכנסת ובית-המדרש – שהרי שם אין שום ענין של מסחר, של "עוסק בפרקמטיא", ואדרבה – שם אסור שיהי' ענין המסחר, שהרי זהו בית-כנסת ובית-מדרש, כמובא בפשטות בדיני השולחן-ערוך, ולכן עליו להיות "יוצא" – לאחר ההליכה מבית-הכנסת לבית-המדרש, אזי "יוצא" הוא ל"פרקמטיא", "הנהג בהן מנהג דרך-ארץ", ב"ארץ" ועד ל"קרב הארץ".

ועפ"ז מובן שהדבר – החלוקה לצדיקים ובעלי-תשובה – מתאים לחילוק בין הסוגים של יששכר וזבולון: יששכר – הוא בכללות ענין עבודת הצדיקים, שהרי בתורה גופא ישנו גם ענין המצוות; וזבולון – כללות ענינו הוא עבודת בעל-תשובה.

ועל ענין זה גופא ישנה הוראה ברורה והודעה ברורה, מה הי' עיקר עבודתו, "העמל אשר עמל בו", של רבנו הזקן:

ידוע בענין החלום – שלאחר-מכן סופר ונרשם, ונצטוו להדפיסו על-ידי נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר – שבו אנשים עוברים נהר של מים רבים על גשר, והגשר מתנענע, ולאחר-מכן עבר רבנו הזקן והגשר לא התנענע, והביאור בזה ופתרון החלום (שאף

פארברענגען עס הרבי

הוא כבר נדפס) הוא, שהסיבה לכך היא משום שעבודתו ועיקר עמלו של רבינו הזקן הי' העבודה עם בעלי-תשובה, עשיית בעלי-תשובה, וכמבואר בארוכה גם בשיחה שכבר נדפסה בקונטרסים.

[ובהכרח לומר שהכוונה היא לעיקר עבודתו, שהרי הוא אף פעל, ובאופן של "עמלו אשר עמל בו", גם עם צדיקים].

טו. מכאן נובע גם ביאור, פירוט ודיוק בהמדובר לעיל בנוגע לשאלה באיזה ענין הוא עיקר ההשתדלות בענין הפצת היהדות והפצת המעיינות:

כאמור לעיל, בכללות, כדי שלא להיבהל מכך שיש לפעול "בקרב הארץ", בדוגמת "קרב הארץ" כפי שמפרש רש"י בפשוטו של מקרא בפרשת שבוע זה – יש לדעת, שיחד עם האדם הפועל בענינים אלו, נמצאת גזרתו של הקב"ה, ולפני גזרתו של הקב"ה בטלים כל הענינים.

ואפילו בנוגע לחשבונות שאפשר לערוך בבית-דין של מעלה, אם פלוני בן-פלוגי אכן ראוי שעל-ידו תתבצע שליחות נעלית שכזו, הפצת המעיינות חוצה המביאה את משיח צדקנו – שהיא זכות נפלאה, שעבורה ניתנים כוחות נפלאים, כדי שאפשר יהי' להשיג ענין זה המביא לידי זכות שכזו, ולכאורה יכולה לבוא בענין זה שקלא-וטריא "מי הוא זה ואי זה הוא", אם הוא ראוי לזה –

הרי כל זה שייך רק בענינים ובדרגות שבעולמות הקשורים עם חשבון, אבל כשאנו אומרים שזוהי "גזרתו", זוהי גזרתו של הקב"ה – אזי "מי יאמר לו מה תעשה".

ומכיון שהפסוק צריך לחדש זאת – הרי מובן שהפסוק אינו צריך לחדש שבשר-ודם אינו יכול לומר לקב"ה מה יעשה, שהרי "מאי קא משמע לן"? ! אין זה רק בגדר "סברא הוא, קרא למה לי", אלא בסברות גופא הרי זה בדוגמת סברא האומרת על דבר-חכמה "שאי-אפשר למששה בידים", כפי שמביא רבנו הזקן דוגמא בזה בספר התניא !

אלא על מי אפשר לומר "קא סלקא דעתך" שיוכל לומר לקב"ה מה יעשה, ומשום כך צריך הפסוק לחדש ש"מי יאמר לו מה תעשה" – כאשר מדובר על "מתיבתא דרקינא", בית-דין של מעלה, שהקב"ה קבע אותם כך מלכתחילה, החל מהספירות, ולאחר-מכן נמשך הדבר באופן של בית-דין של מעלה, "מתיבתא דקודשא בריך הוא", וכל הדרגות הנמנות בכמה מקומות, שתפקידם הוא לדון, באופן של שקלא-וטריא, ובאופן שישנם "מיימינים" וישנם גם להפך ;

ובענין זה מחדש הפסוק, שישנם ענינים שבהם "מי יאמר לו מה תעשה": אילו הי' מדובר בענין אחר – יכול בעל הדעה בבית-דין של מעלה לומר דעתו, משא"כ בענינים אלו – "מי יאמר לו מה תעשה".

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

ובדוגמא, כפי שמצינו כמה פעמים וכמה דוגמאות, עד לסיפורים בפועל, ועד לאופן שהגמרא אומרת זאת באופן ברור – שאפילו כאשר "הקב"ה גוזר", שזהו עוד יותר מפסק-דין של בית-דין של מעלה, "צדיק מבטל"; והוא מבטל זאת באופן של "ותגזר" אומר ויקם לך", "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", כפי שהגמרא מבארת בארוכה בבבא-מציעא (דף פה ע"א), בקשר לענין "המלמד (דוקא) עם-הארץ תורה".

וכפי שמונה שם שלש דרגות כלליות – "המלמד את בנו תורה", "בן חברו תורה" ו"בן עם-הארץ תורה", שהם גם בדוגמת החילוק בין פעולה סתם לפעולה "בקרוב הארץ": ישנו "המלמד בנו" או "בן חברו" – ש"חברו" פירושו שהוא חברו בתורה ומצוות של האדם המלמד תורה – ולאידך ישנו אדם שהוא בנו של עם-הארץ, ש"ארץ" כוללת גם "קרוב הארץ", ודוקא כשהוא מלמד אדם זה – אזי "ותגזר" אומר ותקם לך", "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", שענין זה הוא עוד יותר מ"הקב"ה גוזר וצדיק מבטל".

וזהו מה שנאמר בעניננו, שמי שפועל "בקרוב הארץ" לוקח עמו את "גזרתי בתחתונים", שכולל גם את הפירוש – שהקב"ה נותן את כחו וגזרתו ומוסרם ל"תחתונים", כמאמר ר"ל בבבא-מציעא "צדיק גוזר" – גם כאן לשון "גוזר" – "הקב"ה מקיים", כיון שהקב"ה נטל את גזרתו ומסרה "בתחתונים". ובדוגמת מה שמצינו בנוגע לפשטות הענינים, שפסק-דין הוא בתורה ש"לא בשמים היא", והקב"ה עצמו אומר שיש לפנות אל "בית-דין של מטה" דוקא, ולשמוע מנשמות בגופים כיצד הדין, כמבואר בפוסקים.

אמנם אמת היא, שהסיבה לכך היא משום שהקב"ה קבע כך; אבל לאחר שהקב"ה קבע כך – נעשה הדבר באופן של "הקב"ה מקיים", "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל".

ובנוגע לעניננו: הענין העיקרי בעבודה זו גופא של קיום ענין "הורנו מדרכיו" – הוא הפעולה "בקרוב הארץ" דוקא. וענין "הורנו מדרכיו" – כפי שכותב רבנו הזקן באגרות הקשורות עם הסתלקות צדיקים – הוא גם נתינת כח שאכן נעשה כך, "נלכה באורחותיו אשר הורנו מדרכיו".

ובאופן שיהיה "נצח סלה ועד", כפי שממשיך שם מיד, כלומר שעושים זאת באופן שהדבר נעשה פעולה נצחית, ולא שהדבר פועל לפי שעה בלבד, אלא "עולמן תראה בחיין" – שהאדם מצליח בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעיינות בפרט, כך שפעולתו נעשית פעולה נצחית, "פועל ישועות בקרב הארץ"; כלומר שאותו יהודי שעליו השפיע הופך ללומד תורה ומקיים מצוות באופן של "נצח סלה ועד", אע"פ שהוציא אותו מ"קרוב הארץ", מ"תחתון שאין תחתון למטה הימנו".

טז. וזוהי הוראה נוספת, וזהו גם ביאור בדרך אפשר על השתדלותו, וה"עמל אשר עמל בו" נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, לתרגם ענינים של פנימיות התורה ושל נגלה

פארברענגען עס הרבי

דתורה "בלשון עם ועם" דוקא, כדי להגיע ליהודים שבלשון אחרת לא ניתן כלל לדבר עמם, ולפי שעה הם כלל אינם רוצים ללמוד כדי להתקרב ללשון שבה נכתבה התורה שבעל-פה, או שבה דיברו תנאים ואמוראים, עד להבעל-שם-טוב, שעליו כותב רבנו הזקן שאמר את "תורותיו" באידיש;

ודוקא בדורנו זה, על-ידי נשיא דורנו, שראה את צרכי הדור ואת הדברים שעל-ידם יש לפעול בדור זה במיוחד, ובעניננו – ראה צורך להשתדל גם עבור סוג זה של יהודים, להמשיך את פנימיות התורה באופן של "נסעה וירדה" על-ידי העתקה ל"לשון עם ועם", כפי שעשה גם בפועל, וציווה שימשיכו באופן כזה בכל מדינה ומדינה בלשונה.

ואדרבה – בענין זה צריכה להיות השתדלות מיוחדת, כמסופר במדרש בפרשת השבת שלפני יום-ההילולא – ש"מיני' מתברכין כולהו יומין" – פרשת שמות, על הפסוק "ומשה הי' רועה", שעיקר השתדלותו היתה עם "שה פזורה" שברחה מהעדר והלכה למדבר, "נחש שרף ועקרב וצימאון אשר אין מים", ולשם הלך משה, ונשא אותה בידיו, כמבואר הסיפור בארוכה, שהוא סיפור – הוראה וחלק מהתורה – במדרש רבה.

יז. גם ענין זה עדיין דורש ביאור:

מכיון שאנו מדברים על "עמלו אשר עמל בו כל ימי חיו", איך ניתן לומר שזהו ענין של בעלי-תשובה, בשעה שישנם ריבוי סיפורים בנוגע לעמל שעמל רבנו הזקן עם בעלי-תורה, ועם יהודים שהיו צדיקים? וכמובן מאריכות הסיפורים של רבותינו נשיאנו, עם הפרטים שמספרים שם, עד כמה השתדל רבנו הזקן, עד לאופן של "עמל", בנוגע לצדיקים ובעלי-תורה ו"יששכר", לאו דוקא "זבולון" ובעלי-תשובה וכיו"ב.

והביאור בזה – מבאר רבנו הזקן עצמו, כמבואר בארוכה בדרושים שבהם מדובר אודות ענין התשובה, ובארוכה – בלקוטי-תורה האזינו, שם מדבר על כך שהנשמה מקושרת עם הקב"ה, לא בדוגמת הספירות העליונות כפי שהן "כשלהבת בגחלת", אלא כפי שהאש נמצאת בתוך "צור", בתוך אבן, שבו אין האש ניכרת כלל;

ומשם נמשכת הנשמה, "חלק אלוקה ממעל ממש", עד למטה בעולם הזה, וישנה באותו יהודי שעליו הוא משפיע, והוא מעורר את נשמתו כך שתהי' באופן של תשובה, כפי שרבנו הזקן מבאר שם את ענין התשובה, שלא כדעת הסבורים שתשובה קשורה דוקא עם עבירה, תשובה על עבירה, אלא "תשובה" היא מלשון "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", שהוא ענין שישנו אצל צדיק במלוא התוקף.

וזהו הדיוק "נתנה", כפי שאומרים בכל יום בברכות השחר – "אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפתתה ביי", ועוד לפני-זה – "נשמה שנתת ביי", "נתנה". וב"נתנה" גופא

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

— הרי הדבר יכול להיות "כשלהבת בגחלת", וע"ז מביא רבנו הזקן את הפסוק, הדוגמא והביאור, ומדגיש שהקב"ה "נתנה" ע"ד כמו שהאש נמצאת ב"צור".

וענין זה קשור במיוחד עם "יפוצו מעיינותיך חוצה" — שכאמור, ענין זה קשור עם הפצת היהדות בכלל — ש"יפוצו מעיינותיך חוצה" מביא את המשיח, "אתי מר דא מלכא משיחא"; שהרי רבנו הזקן מבאר בלקוטי-תורה, סמוך לסיומו, ש"איתא בזהר" שענין זה קשור עם "אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא".

יח. וכמדובר כמה פעמים, ענין זה קשור גם עם דין:

וכמבואר פעם בארוכה בענין דברי הגמרא בקידושין, ש"המקדש את האשה על-מנת שהוא צדיק גמור", אפילו אם הוא ההפך מכך, עד להפך לגמרי — "רשע גמור", כפי שמביא בתניא בתחלתו — הרי אם ספק "שמא הרהר תשובה" הרי היא ספק מקודשת, ואם ודאי שהרהר תשובה — ו"ידע איניש בנפשי", אדם יודע מה נעשה עמו, ואדרכה, כאו"א מישראל הרי הם בחזקת כשרות — הרי מזה גופא מובן, מהשקלא-וטרוא בגמרא, שהיא ודאי מקודשת.

וידוע הקושיא על כך: הדין הוא, ש"המקדש את האשה על-מנת שהוא עני", ולאחר-מכן נתגלה שהוא עשיר — אינה מקודשת. ולכאורה מה נוגע הדבר שהוא עשיר? אמנם היא מוותרת ומוכנה להתקדש לו אפילו אם הוא עני, אבל אם הוא עשיר — צריכה היא בוודאי לרצות בכך! ואעפ"כ אינה מקודשת, כי יש מעלות בזה ומעלות בזה.

ועפ"ז שואלים את הקושיא הידועה: כשם שישנם צדדים לכאן ולכאן, בעשירות ועניות בענינים גשמיים, עד"ז ישנם טעמים אלו בנוגע לעניות ועשירות בענינים רוחניים; ומכיון שקידשה "על-מנת שהוא צדיק גמור", ולאחר-מכן נתגלה שהי' ההפך, אלא ש"הרהר תשובה" וממילא נעשה "גמור" — הרי באיזה ענין נעשה "גמור"? בעל-תשובה גמור! והרי בעל-תשובה בערך לצדיק — כפסק הרמב"ם — הוא ענין של עשירות לגבי הנהגה על-דרך הרגיל, עד שעל-פי האמור ש"אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם" — זהו ענין של עניות לגבי עשירות, וא"כ הדרא קושיא למה היא מקודשת?

ואחד התירוצים בזה: אע"פ שכללות ענין התשובה הוא באופן של דילוג, ולא הליכה מדרגא לדרגא, ובלשון הידוע — ש"בשעתא חדא וברגעא חדא" נעשה האדם להפך, מן הקצה אל הקצה — אעפ"כ, כשהוא עובר דרך הדרגות ברוחניות, עובר הוא דרך כל הדרגות.

ולדוגמא בנוגע לדרגות בתשובה — שישנה תשובה מיראה, לאחר-מכן — תשובה מאהבה, ולאחר-מכן, בתשובה מאהבה גופא — ישנה תשובה שלימה מאהבה, וכל זה נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא".

פארברענגען עם הרבי

ולכן לומדת הגמרא, ופוסקת על-יסוד זה בפועל, שאע"פ שנעשה "בעל-תשובה גמור", שהוא בדוגמת עשיר – הרי בדרך הילוכו, בדרך דילוגו מדרגת "רשע גמור", שממנה דילג לדרגת "בעל-תשובה גמור", עבר תוך-כדי דילוגו גם בדרגת "צדיק גמור": שכן זהו סדר-השתלשלות שלם, אלא שבדרך-כלל דורש הדבר אריכות הזמן ואריכות העבודה, וישנו אופן העבודה שבו נעשה הכל "בשעתא חדא וברגעא חדא", אבל גם באופן זה מדלג הוא דרך כל הסדר – מהמקום והדרגא שבה הוא נמצא כ"רשע גמור" עד לדרגא שבה הוא נמצא כ"בעל-תשובה גמור", ולכן מוכרח הוא לדלג גם דרך המקום שבו נמצאים צדיקים גמורים, ואז היא מתקדשת.

ומה שלאחר-מכן נעשה באופן נעלה יותר, עד שנעשה "בעל-תשובה גמור" – אין הדבר יכול לבטל את הקידושין שנעשו כבר בשעה שהי' בעולם ובדרגת "צדיק גמור".

יט. ועד"ז בנוגע לעניננו, כמדובר שמצינו ב"עמל אשר עמל בו", מצינו ריבוי עמל וריבוי זמן והשתדלות עם בעלי-תורה ועם צדיקים – שרבונו הזקן עצמו מבאר שענין התשובה הוא ענין "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה".

אלא שיש בזה ענין נוסף – כשם שישנו "יתרון האור מן החושך" ו"יתרון החכמה מן הסכלות", כן הוא בענין "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה": ענין התשובה יכול להיות גם אם המדובר הוא באדם שהוא – כלשון רש"י בסוכה – "חסיד מעיקרו", שמעולם לא ירד ולא פגם, ותמיד הי' שומר תורה ומצוה, שגם בו ישנו "לא תבא צדיקייא בתיובתא"; אבל אין זה מגיע לענין הנפעל על-יד כך שפועלים ב"חוצה", ובענין זה הי' עיקר העמל.

ומה שביאתו של משיח-צדקנו קשורה עם "לא תבא צדיקייא בתיובתא" – הרי זה כמדובר לעיל בנוגע להדין בקידושין: בשעה שמעלים את ה"חוצה" ועושים ממנו בעל-תשובה – עד למשמעותו כפי שמפרש אדמו"ר הזקן בלשון "בעל-תשובה" בליקוטי-תורה סוף פרשת בלק, שנעשה בעל-הבית על ענין התשובה – עובר הוא בדרך הילוכו את דרגת "צדיקייא", ולאחר-מכן עובר הוא, מיד באותו רגע, לאופן של "תיובתא".

ובנוגע לפועל: בשעה שבא יהודי ואומר, ומרגיש ועושה כך בפועל, שהוא הולך בשליחות נשיא דורנו להפיץ המעיינות חוצה ולהפיץ היהדות חוצה, ואומרים לו ש"לוחו של אדם כמותו" – מתעוררת אצלו השאלה: היכן יש בו ענין מעלת בעל-תשובה? הרי הוא ממלא שליחות עד לאופן של "לוחו של אדם כמותו", ובשעה שהוא הולך למלא את השליחות – יש בו מעלת צדיק, אבל אין בו מעלת בעל-תשובה!

ואין מקום לשאול מה איכפת לו אם במשך מחצית-השעה לא תהי' לו מעלה זו – כי ישנה נפקא-מינה בנוגע להצלחה וליכולת לפעול על הזולת: כאשר ישנו "יתרון האור

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

מן החושך ו"יתרון החכמה מן הסכלות", הרי מובן בפשטות שאז ניתן לפעול ביתר קלות על חושך כפול ומכופל, כיון שבו עצמו ישנו ענין האור באופן של ריבוי האור. על כך אומרים לו, שישנו הענין של "צדיקייא בתיובתא".

וכן לאידך גיסא: אפילו מי שהי' "בקרב הארץ", עד לתחתונים, עד ל"ארץ מצרים", ואומרים גם לו שתפקידו ושליחותו בדורנו זה, כיון שזהו דור של "קץ שם לחושך", שיתמסר לענין "קץ שם לחושך" הכפול והמכופל של הגלות – ענין הקשור עם הגאולה, הקשורה דוקא עם ענין התשובה, כפי שפוסק הרמב"ם בפירוש ש"נגאלין מיד" הוא הבטחה ש"הבטיחה תורה", הבטחה של תורת-אמת, שבסוף ימי הגלות "ישראל עושין תשובה";

הוא אינו מזכיר את לימוד התורה וקיום המצוות, אלא "ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין", וזאת באופן של הבטחה – מסבירים לו, שיש בו שני הענינים: בנוגע לפעולה בענינים הקשורים עם תשובה – יש בו הענין והכח של תשובה, ויתרה מזו – באופן שהוא נעשה בעל-הבית, בעל-תשובה, ובעל תשובה שלמה, שדוקא לתשובה זו הכוונה ב"לא תבא צדיקייא בתיובתא";

יש בו גם המעלות שיש לצדיק – אופן העבודה ב"תמידים כסדרם", כי כאשר עליו להראות דוגמא כדי לפעול על הזולת – אזי נוגע יותר ענין "תמידים כסדרם", כי באופן זה ניתן לפעול יותר ממה שניתן לפעול על-ידי כך שיאמר לו שפעל בעצמו "קונץ" "בשעתא חדא וברגעא חדא", שהרי אז עלולה ליפול גם בדעתו של הזולת הסברה, שאם כך – שאפשר להשתנות ברגע אחד – מה החיפזון? כיון שדי "בשעתא חדא וברגעא חדא" – יתנהג בינתיים כמקדם, ולאחר-מכן "וישוב", שהרי לשם התשובה, "וישוב", אינו צריך אלא ל"רגעא חדא", ויראה דוגמא לכך באותו אדם המדבר עמו! ולכן יש צורך גם במעלת עבודת הצדיקים – "תמידים כסדרם".

ועל כך נאמר, שענין זה הוא "נצח סלה ועד", וכהביאור בענין זה: לכאורה, כיצד ניתן לומר "נצח סלה ועד", והרי אין זה אלא מכאן ולהבא? על כך אומרים לבעל-תשובה: בתשובה ישנו הכח שאין לאף אדם, חוץ מבעל-תשובה – לשנות את העבר.

על-דרך הרגיל הכלל הוא "מה שעבר עבר": יהודי הוא בעל-הבית על ההווה, ועאכו"כ שהוא בעל-הבית על העתיד, אליו באפשרותו להתכונן – ההווה כבר ישנו, ואין לו זמן לשקלא-וטריא, חשבונות והתבוננות, משא"כ בנוגע לעתידו; אבל בנוגע לעבר – "מה שעבר עבר". ועל כך אומרים שישנו יוצא מן הכלל, והוא – ענין התשובה, שעוקרת את הענין מעיקרו, עד שהופכת זדונות שהיו בעבר – לזכויות.

ומכך מובן, שאע"פ שהאדם עשה את הזדונות במקום מסויים ובזמן מסויים, ממשיך הוא את ענין התשובה באופן של "נצח סלה ועד" – לא רק מכאן ולהבא, אלא הדבר פועל גם על העבר, כלומר שגם אז הוא עשה זכויות! ועד שכאשר "בית-דין

פארברענגען עם הרבי

של מעלה" עורך חשבון, והוא עורך חשבון לגבי יום פלוני – שהי' כמה שנים קודם שעשה תשובה, והרי צריכים לכתוב בחשבון שלמעלה מה עשה באותו הזמן – אומרת "תורת-אמת" שיש לכתוב שבאותו הזמן עשה זכויות אלו ואלו !

כמדובר, אין אלו ענינים שנמסרו ליחידי סגולה, אלא "הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" – לשון ציווי וגם לשון הבטחה, שהרי מכיון שבנוגע ל"בוראם" ישנה ההבטחה "אל ידח ממנו נדח", עד"ז הוא ב"צדיקים דומין לבוראם".

וכידוע פתגם חסידים הראשונים ש"ידי-דלת חסידית אינה אובדת", או "לחם חסידי אינו אובד", כפי הנוסחאות בזה. וכיון שכאו"א קיבל נתנית-כח זו, והיא היתה ברשותו ובכחו – הרי "מי יאמר לו מה תעשה", ומכיון ש"צדיקים דומין לבוראם" – ברור הדבר ש"לא ידח ממנו נדח", והדבר יציק לו ויפעל עליו, עד לאופן שיקבל עליו את הפעולה בשמחה ובטוב-לבב.

ומה יפעל הדבר – "נצח סלה ועד", גם על העבר; וכיצד נעשה הדבר – הפעולה בנוגע לעבר שלו עצמו, שהרי "ידע איניש בנפשי" מה שעליו לתקן – הרי הסיוע לכך הוא כשהוא מראה עד כמה הוא מתעסק עם הזולת, עד שפעל על הזולת שאצלו נתהפך העבר מן הקצה אל הקצה; ואזי יש לו התביעה – כענין "אבירי לב", כפי שהגמרא מבארת בארוכה שיש בכחם לתבוע שיקויים בהם "מדה כנגד מדה" – בנוגע לעבר שלו.

ענין זה הוא גם בכללות, ועד לאופן של הוראה פרטית באופן העבודה עם עצמו, שצריכה לכלול שני אופנים אלו: עבודת התשובה – כפי שאנו רואים בדברי המדרש על ה"שה פזורה" הנמצאת במדבר, שהוא מקום פיקוח-נפש ממש – כיון שעבר ופגם עם כל הלשונות האמורים בענין זה; ויחד עם זה ישנו גם ענין עבודת הצדיקים, העבודה בדרך הסלולה – "הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" – הדרך שסלל עבורנו רבנו הזקן גם בנוגע לשומרי תורה ומצוה, והרי הוא בודאי רואה את עצמו כשומר תורה ומצוה, ובפרט שזכה להיות תלמיד ומקבל, שרצונו לשמוע בקולו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ממלא מקומו של בעל ההילולא. ולכן צריך הוא לפעול גם בעצמו ענין זה של "לא תבא צדיקיא בתיובתא". וגם בענין זה ישנה ההבטחה "בל ידח ממנו נדח" – שיעלה בידו לקיים את שליחות נשיא דורנו, עד לאופן קיום השליחות בשלימותה.

ואזי ישנו ענין "הנפש אשר עשו" בכל הדרגות – הן "יששכר" והן "זבולון", החל מ"ראשיכם" ועד "שואב מימין", הן צדיקים והן בעלי-תשובה. ואזי נעשה "קהל גדול ישוב הנה", ואף יהודי אחד ויחיד אינו נשאר ח"ו במעמד ומצב שבו עמד רגע לפני-זה, כיון שפעלו בו "מעלין בקודש", והוא מהדר והולך ומוסיף ואור, והולכים לקבל פני משיח צדקנו, ובקרוב ממש, ובאופן של "שמחת עולם על ראשם".

• • •

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

שיחה ג:

כ. דובר כבר כמה פעמים אודות תורת הבעש"ט, אשר מכל עניין ופרט שיהודי רואה או שומע, יש בזה הוראה, ובמילא צריך הוא למצוא מה ההוראה בדבר זה שראה או שמע, ומזה ללמוד בעבודתו לקונו.

עאכו"כ שכן הוא (שיש ללמוד הוראה) בנוגע לקביעותם של מועדים וימים מסוגלים וימים מיוחדים שונים, שהם באים בקביעות שונות, ומשנה לשנה משתנה קביעותם: ישנם כאלה שמשתנים בנוגע לקביעותם בימי החודש, וישנם כאלה שמשתנים בנוגע לקביעותם בימי השבוע.

עד"ז הוא בנוגע לכ"ד טבת, שישנה הוראה מהקביעות של כ"ד טבת, באיזה יום הוא חל בחודש, שזה הרי קבוע בכל שנה, בכ"ד בו, בחודש טבת, חודש העשירי, ה"ירח שהגוף נהנה מן הגוף", וכמבואר בארוכה גם במכתביו של אאמו"ר ז"ל את הרמזים והלימודים שבזה.

ובנוסף לזה יש ללמוד הוראה מהיום בשבוע שבו חל כ"ד טבת, שבזה יש שינוי משנה לשנה, ובכל שנה ושנה צריך ללמוד הוראה מהיום בשבוע בו יצא בשנה זו כ"ד טבת.

כא. ובהדגשה, שההוראה שלמדים מהקביעות המיוחדת של שנה זו היא אכן הוראה לשנה זו במיוחד – אבל צריך גם להשתמש בהוראה זו על כל השנים שלאח"ז.

כמו שמוצאים כו"כ דוגמאות להוראות שהינם בהדגשה בזמן מסויים, אבל הם הוראות לכל הזמנים, החל מהדוגמא הראשונה, בנוגע ל"ראש הרגלים", חג הפסח, חמשה עשר בניסן – עניינו של יצי"מ הוא אז בהדגשה בעריכת ה"סדר" ובכמה מצוות וכו', ומזה נמשך על כל ימות השנה, שצ"ל זיכרון יציאת-מצרים בכל יום, ופעמיים ביום. זאת אומרת, שמדי שנה בשנה חג הפסח (חמשה עשר בניסן שבכל שנה) מוסיף יותר ב"מזכירין יצי"מ בימים ובלילות" של כל ימות השנה.

ועד"ז בשאר העניינים והוראות, וכמדובר כמה פעמים בארוכה, וכן הוא גם בההוראה הנלמדת מכ"ד טבת.

כב. ידועה התורה וההוראה של בעל ההילולא, שיש "לחיות עם הזמן", פי' שמגיע יום מסויים בשבוע, ראשית כל יש לחיות וללמוד בנוגע לענייניו, משיעור החומש הקשור ליום זה.

כן הוא בקביעות שנה זו, מכיון שכ"ד טבת חל ביום הרביעי של פרשת וארא, יש ללמוד משיעור החומש – רביעי עד חמישי דפרשת וארא.

פארברענגען עם הרבי

ובזה צריך למצוא מה אפשר ללמוד מזה בנוגע לעבודתו בכלל, ובפרט בנוגע לעניינים אלו הקשורים והנם גם הצד השווה של כ"ד טבת בכל שנה ושנה.

וכאמור, שהדרך הבהירה ביותר ללמוד הוראה, היא [ע"פ הוראתו של בעל ההילולא] לחפשה בשיעור היומי בשבוע זה, מרביעי עד חמישי.

כג. בשיעור החומש מרביעי עד חמישי מדובר, על תחילתה של יציאת מצרים, של כל יהודי, ושל היהודים כולם שהרי אף לא יהודי אחד נותר במצרים. ויתירה מזה: לא רק שהיהודים כולם יצאו ממצרים אלא אף "כספם וזהבם אתם", ולא רק "כספם וזהבם" שהביאו עמם למצרים – אלא אף הכסף של מצרים, "וינצלו את מצרים", שזה היה הכסף וזהב של העולם כולו ש"יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר וילקט יוסף וגו'" ולאחר מכן לקחו את כסף וזהב זה והוציאוהו ממצרים, היה "וינצלו את מצרים" והותירה "כמצולה שאין בה דגן... וכמצולה שאין בה דגים".

וכמו שמביא אדמוה"ז בתורה-אור [מקורו כבר בקבלה – אבל הוא מביא זאת בספריו] שעניין זה שניצלו את מצרים הוא, שהוציאו את כל ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצי קדושה, שהיו במצרים. וזה אף מרומז בפס' "וגם ערב רב עלה אתם", שכל הניצוצות שהיו מעורבים ("ערב") שמספרם הוא ר"ב ("רב") גם זה "עלה אתם", שהיהודים הוציאו ממצרים ניצוצות אלו והעולם לקדושה.

משבירת הכלים דעולם התהו – היו רפ"ח ניצוצות, ומתוך רפ"ח ניצוצות אלו הוציאו ממצרים, לא רק מחצה או רוב קטן, אלא מאתיים ושתיים! ומספר הניצוצות שנותר לברר הוא רק פ"ו – בגימטריא אלוקים (וכמו שמבאר בזה אדמוה"ז בארוכה ובפרטות).

סיפורו של התחלת יצי"מ, מסופר בפרשתנו בחלק של יום רביעי בשבוע, אשר משה ואהרן באו אל פרעה ודיברו עמו אודות שחרורם של בני-ישראל ממצרים, בזה החל "יציאת-מצרים" – אשר התחלה זאת היתה ע"י דיבור ו"עקימת שפתיו הוי מעשה".

דיבורים אלו נכנסו באזני פרעה, שהוא היה מלך מצרים, עד כדי כך שזה פעל עליו לא רק שהחל לחשוב על-זה או לדבר על-זה, אלא זה פעל עליו עד כדי מעשה בפועל. ולא רק בו הדברים פעלו אלא אף ב"חרטומי מצרים", כמסופר בתורה, שהוא קרא להם והם עשו כמה מעשים כדי להתווכח, או לדחות דבר זה וכו' (מה שלא תהי' כוונתם בזה).

זאת אומרת שעניינו של יצי"מ הגיע כדיבור ובמעשה של משה ואהרן – "ויבא משה ואהרן", והדברים פעלו על המחשבה דיבור ומעשה של התחתונים, "ערות הארץ", במצרים.

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

עוד מסופר בתחילת שיעור החומש, שאמר הקב"ה "כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת, ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה ויהי לתנין", "וישלח אהרן את מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין", ולאחמ"כ מספרת התורה אודות שתי המכות הראשונות, מכת "דם" ומכת "צפרדע".

ובזה מסתיים שיעור החומש של יום רביעי.

כד. נקודת הדברים (מכל האמור לעיל) מהמסופר בשיעור זה:

משה ואהרן, שלוחיו של הקב"ה בנוגע לגאולת כל ישראל ממצרים [ובאופן של "וינצלו את מצרים"], באו אל פרעה ונכנסו להיכלו ודברו עמו, עד שפעל עליו דיבורם במחשבה דיבור ומעשה שלו, ושל חרטומי מצרים.

כל זה עדיין לא הספיק, והיה צריך להגיע לזה ש"וידעו מצרים כי אני ה'" (וכמו שכתוב בסיום השיעור "למען תדע כי אין כה' אלוהינו") ומבאר אדמוה"ז ש"וידעו" עניינו שבירה,

[ובזה מיישב הוא הקושי' הכיצד אומרים שתכליתם של כל עשרת המכות שהכה ה' במצרים היא "וידעו מצרים כי אני ה'", הרי לאחריו סיום יציאת מצרים, בקריעת ים סוף (בשביעי של פסח), "לא נשאר בהם עד אחד"? ! ומבאר ש"וידעו" הוא מלשון "ידע" שפירושו שבירה], כי כשראו שאין דרך אחרת, הוכרח להיות דרך ה"שבירה", ששבירה זו נפעלה בעשרת המכות.

כה. מכיון שבשיעור של יום רביעי מובאות רק ב' המכות הראשונות, מובן מזה שבנוגע להוראה הנלמדת משיעור זה, יש לימוד מיוחד משתי המכות הראשונות, מכת דם וצפרדע.

והרי תורה בפירושה ניתנה, ע"כ כשרוצים לדעת מה למדים מזה, צריך לראות מה כתוב ב"פירושה", תורה שבע"פ.

כו. אודות מכת דם אומר המדרש (בשמות רבה, ובאליהו רבה וכן בכמה מקומות), שזה היה מדה כנגד מדה:

הרי המצריים רצו להלחם נגד זה ש"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד", משום שהם פחדו "פן ירבה והי' כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ". וכאשר הם ראו שזה (ש"ובני פרו וגו'") יש לזה שייכות עם "ובנות ישראל טובלות במים", החליטו שהדרך להלחם כנגד זה היא על-ידי שיסגרו את המים, שלא יהיה רח"ל שום מקוואות – ואזי נשות ישראל לא יוכלו לטבול, ובמילא יפסק ה"פרו וישרצו", כי בנות ישראל היו כ"גן נעול", אשר נזהרו במאד בטהרת המשפחה, [רק "אחת היתה ופרסמה הכתוב" (וכמו שמובא במדרש, וכן מובא בפשוטו של מקרא" בארוכה)].

פארברענגען עם הרבי

המצריים רצו שמצד אחד יראה כלפי חוץ שהם אנשים טובים ואינם אכזרים הגוזרים גזירות, ולא מתערבים לאף אחד במעשיו, וביחד עם זה ילחמו עם ה"פרו וישרצו" – וע"כ הם מצאו עצה: הם יסגרו את מקורות המים!.

ועל זה נענשו הם "מדה כנגד מדה" – שהקב"ה השיב להם במכת דם, שכל המים שביאורות ובאגמים ובכל מקום שהם, חדל מלהיות מים, "ויהפכו גו' לדם".

כז. ההוראה מזה מובנת בפשטות: עניין זה ד"פרו וישרצו", צריך להיפעל.

לדבר זה יש שייכות מיוחדת לדורנו זה, כמדובר כמה פעמים, שביאת משיח צדקנו, שזהו תפקידו של דורנו, קשור בזה (כמארז"ל) ש"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שב(אוצר ששמו) גוף".

עניין זה – השייכות המיוחדת לדורנו זה – נוסף על העיקר שזוהי המצוה הראשונה בתורה, "פרו ורבו", שסדר בתורה הוא גם תורה, ובמילא הוראה – זהו סדר ב"תורת חיים", והוראה מ"תורת חיים".

ובעשה שמקיימים את "פרו ורבו" באופן כזה של "ומלאו את הארץ", אזי ברור שיגיעו (כהמשך הכתוב, שגם זה הוא חלק מהציווי) ל"וכבשוה", שהוא "כובשו" את כל החשבונות שהגיעו מצד ה"ארץ", מצד הארציות והחומריות (כמו שמבאר אדמוה"ז באגה"ק על הפס' "גוי אחד בארץ" "שגם בענייני ארץ...") ונעשה שליט ומושל על כל עניינים אלו.

כח. חשבונות בעניינים אלו יכולים להיות רבים: כמה כסף זה יעלה, או כמה טרחה זה דורש, או כמה מיעוט הרוח יכולה להיעשות ע"י צער העיבור וצער הלידה וצער גידול בנים ובנות וכיו"ב, והרי אז לא יוכלו להנות מלימוד התורה במנוחת הנפש, או מקיום המצוות במנוחת הנפש, או (לאילו שחושבים בדרגא נמוכה יותר) שלא יוכלו ליהנות מתענוגות העולם (אכן באופן כשר, אך עניינים אלו הם ענייני הרשות, לא ענייני תורה ומצוות!).

עד שמכל חשבונותיו בונה הוא "ארץ" שלמה – השקפת עולם. בדרך-כלל 'עולם' כולל גם ארץ וגם שמים, רוחניות וגשמיות, אך הוא מכל חשבונותיו בונה השקפת עולם הקשורה רק עם ענייני ארץ, ולא עם ענייני שמים.

אבל הסדר הנדרש הוא – בלשון הידוע – הגברת הרוחניות על הגשם, ובלשון אדמוה"ז בפרק לב בתניא "להגביה ולהעלות הנפש על הגוף", שהנשמה היא העיקר והגוף הוא הטפל.

אכן, צריכים את הגוף, כי ח"ו ללא גוף אי אפשר ללמוד תורה ולקיים מצוות כפי הנדרש. שהרי ישנו לימוד התורה כמו שהוא בג"ע, נשמות בלא גופים, אבל שמגיעים לידי שקו"ט כיצד לברר ספק – ו"אין שמחה יותר מהתרת הספיקות" – שזהו לימוד

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

התורה באופן של מסקנא להלכה למעשה, אזי פסק זה אפשר ליתנו רק למטה בארץ, ולזה צריך נשמה בגוף דוקא, כמו שכותב אדמוה"ז בתניא בסופו.

משא"כ אם תגיע למטה נשמה ללא גוף (משום שהיא כבר למעלה מהתלבשות בגוף), או מלאך וכיו"ב, אזי "אין משגיחין בבת קול": כשגיע בת קול מלמעלה, הכיצד לפסוק הלכה כאן למטה, אזי "אין משגיחין", לא רק שלא מתחשבים בזה אלא כלל לא מסתכלים לכיוון זה (שזהו פירוש המילה "השגחה")! פסק דין ניתן רק על-ידי נשמה המלוכשת בגוף.

אבל אעפ"כ צריך שתהיה אצלו הנשמה עיקר והגוף טפל, ועי"ז יכבוש הוא את כל ה"ארציות", כל אותם החשבונות הקשורים עם "ארץ", וכדלקמן.

כט. בשעה שיש את ה"וכבשוה", שכובשים את כל הארציות עם כל העניינים ואין מתחשבים בהם, אז נעשה ה"וכבשוה" בפשטות, שמבינים ורואים שכל חשבונות אלו אינם נכונים ואמיתיים.

כי הרי ברכת ה' היא תעשיר, ובשעה שעושים כלי גדול יותר, שהכלי לקבל את ברכת הקב"ה, זהו ע"י קיום רצונו של הקב"ה, ואזי הקב"ה משלם באופן של מדה כנגד מדה:

שהרי "לא ברא הקב"ה דבר אחד לבטלה", ובזמן שבאים בעל ואשה יהודיים, ומראים לקב"ה שהם הכינו כלי גדול בזה שהם עשוי כל התלוי בהם שיהיה להם בנים ובנות עוסקים בתורה ומצוות, הולכים בדרך הישר והטוב בעיני אלוקים ובעיני אדם – אזי הם מתברכים.

ואזי "ברכת ה' היא תעשיר", היינו, לא רק שימולא כל מחסורו אשר יחסר לו, מה שנצרך ע"מ לגדל עוד ילד ועוד ילדה, ולגדלם מתוך הרחבה – אע"פ שהישיבה דורשת הרבה יותר כסף שלא בערך ל"פאבליק סקול" (בי"ס עממי), כי הרי הלימודים ב"פאבליק סקול" הם חנם בלא כסף, ולישיבה צריך לשלם, ובנוסף לזה שאר הוצאות, לקנות לו מאכל מיוחד כי על הסנדוויצ'ים שמחלקים יש ספק בכשרותם, והסנדוויצ'ים מהמלוכה כלל אינו חושב לקבלם, אף שאת זה יכול לקבל חנם, או בחצי מחיר – אלא "ברכת ה' היא תעשיר"!

אבל כדי לקבל עשירות בגשמיות וברוחניות צריכים להכין כלים, כי אם אין כלים "ויעמוד השמן".

ואז (שמכנינים הכלים המתאימים, על-ידי קיום מצוות פרי' ורבי') רואים ש"וכבשוה", שהוא שולט על כל הארציות, על כל החשבונות הקשורים עם ענייני ארץ.

פארברענגען עם הרבי

ל. מכיון שהוא או היא מתחילים לחשוב מה אומרת להם הנשמה, והרי הם יודעים שאדמוה"ז אמר בפשטות שנשמה יהודית היא "חלק אלוקה ממעל" כלשון הפס', והוסיף: "ממש"! שזהו ממש עניין של אלוקות.

במילא כאשר חושבים מה אומר הקב"ה על כל חשבונות אלו, האם יש להם אצלו איזושהי תפיסת מקום, האם הוא מתחשב עמם כדי להפסיק חלילה מלתת מצות פרו ורבו, או שלא.

אצל כל אדם "נורמלי" שחושב עם שכלו ה"נורמלי", אפילו עם שכל דנפש הבהמית – לא צריך בשביל זה להגיע לאמונה – כשהוא חושב מה חושבת נשמתו או נשמתה שהיא חלק אלוקה ממעל ממש, בנוגע לכל חשבונות ותירוצים שונים אלו: כמה כסף צריך, וכמה טירחא להשקיע, וממה יש להתפרנס במשך התשעה חרשים, ואח"כ חדשי היניקה וצער גידול בנים – הרי הוא יצחק על עצמו, או שהיא תצחק על עצמה, הרי אין זה כלל שאלה הנדרשת לדיון, האם יש שקו"ט מה תאמר הנשמה – חלק אלוקה ממעל ממש – על שאלה כזו, הרי לכתחילה לא קיימא לי' לכל חשבון וכל שאלה.

לא. יש לו בלבול מענייני ה"ארץ" הקשורים עם חלל השמאלי שבלב, כמו שכותב אדמוה"ז בספר התניא בתחילתו, את הבלבול הזה יש לכבוש.

וכשהוא כובש, על-ידי זה ש"הקב"ה עוזרו", הרי זה לא שהוא צריך לעשות זאת ב"כוחי ועוצם ידו", כי הרי על כל יהודי עד סוף כל הדורות (אפילו עוד לפני מתן-תורה) נאמר שהם "מאמינים בני מאמינים", זאת אומרת מלבד זה שהוא מאמין בכח עצמו יש לו את כח האמונה "בני מאמינים" שירש אותו מאביו ואמו, ומסבא וסבתא שלו, או מאביה ואמה וסבא וסבתא שלה.

ואז הולך הוא בשמחה וטוב לבב, סומך על הקב"ה ומתנהג בכזה אופן שהוא מבטל את גזירת המצריים שסגרו המים, כדי לא לתת ח"ו לקיים מצוה זו. והרי אף במצרים היה בסופו של דבר "פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" ובפרט כפירוש רש"י שם, שזהו פשוטו של מקרא כמדובר כמ"פ.

לב. בדורנו רואים שישנם כאלה שהקב"ה מטעמים הידועים לו, יודע שעניינם ושלמותם היא, שיהיה להם מספר מסויים של בנים ומספר מסויים של בנות, ויולידו אותם בזמן המיוחד והמסוגל. בידענו שהקב"ה הוא עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב, אז ברור הדבר שהוא בוחר את הזמן הטוב ביותר לאבא ולאמא, ובעיקר הזמן הטוב ביותר לילד הנולד, ולפעמים יש להקב"ה חשבונות משלו ועושה שהדבר יגיע משך זמן לאח"ז.

"ובהדא כבשא דרחמנא למה לך" – בשר ודם, נברא, אינו יכול לדעת שכלו וטעמיו של הבורא. אמנם נתנו לו את הבחירה "ובחרת בחיים" יש לו את האפשרות ח"ו למנוע זאת, אבל האפשרות לזמן העיבור והלידה, על זה בעה"ב רק הקב"ה!

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

ועל-זה מודיעה לנו "תורת-אמת" שהקב"ה הוא עצם הטוב, והוא רוצה "אך טוב לישראל", שכל יהודי בין אנשים בין נשים ואף טף (וכמודגש במיוחד בשנת הקהל) יהיה לו ריבוי טובה. וכמו שמאריך במדרש רבה על מגילת אסתר בסופו, שיהי' שלום בריבוי, טוב בריבוי, וברכה בריבוי, וכמה עניינים טובים שיבואו בריבוי לישראל, אנשים נשים וטף.

אבל הקב"ה רצה שנראה מצדנו שאנו שייכים ל"עם חכם ונבון" ונהיה שותפיו האמיתיים, וכמו שאומרת הגמ' על כך תואר נפלא, שישנם ג' שותפים בילד שנולד, שזה הכוונה לשותף ע"פ הלכה, ומי הם השלשה שותפים? – הקב"ה, האב והאם.

ומשלושת שותפים אלו יחד ישנה האפשרות שיוולד ילד יהודי, הקב"ה קובע אם זה יהיה ילד או ילדה, ואח"כ ניתנה הבחירה להורים לגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

וברכת ה' היא תעשיר, ומשום שהם בחרו ללכת ב"דרך ה' אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו", אזי יהיה עשירות, נוסף על עשירות ברוחניות, עשירות בגשמיות כפשוטה!

לג. זהו, כאמור בנוגע לעניינינו, הלימוד המיוחד מקביעות שנה זו, יום רביעי, מרביעי עד חמישי בתורת חיים ובתורת אמת, שנדע שעניין ה"דם" – מניעת פו"ר, שייך למצריים, ולמצרי גופא זה שייך כאשר אינו רוצה לקיים ציווי ה'.

בשעה שהיה דם בארץ מצרים ליהודים היה מים, וכמו שמסופר במדרש ששתו יחד (המצרי והיהודי) מכוס אחת, ממעין אחד ומאגם אחד ומיאור אחד, ובשעה שהמצרי שתה דם, היהודי שתה מים.

רק בדבר אחד (בנוגע למצוות פו"ר) הקב"ה נתן ליהודי את הבחירה, לאנשים נשים וטף (כמה ששייך בחירה בטף) שהם יכולים לעכב ולמנוע ח"ו את הפו"ר. וזה שה' נתן אפשרות זו הרי"ז מצד טבע הטוב להיטיב, כדי שנראה שאנו מתנהגים כעם חכם ונבון.

לד. ואם זה עניין של סכנת נפשות ר"ל ח"ו, הולכים לרב, שהוא יכול לפסוק ע"פ הוראות "תורת חיים" האם אכן זה כך.

ההורים עצמם הם "נוגעים בדבר", וצריכים לדעת מה "תורת חיים" שהיא "תורת אמת" אומרת על כך, לכן צריך לשאול רב, ואם יאמר שאכן זה כך, הרי אז אדרבה, הוראת התורה שיניחו זאת.

אבל מי הוא הפוסק? – לא מי שנוגע בדבר, אלא אותו אחד שאינו נוגע בדבר ואינו משוחד, ויודע דעת תורה בזה. ואז אינו אומר דעת עצמו ח"ו, אומר הוא דעת תורה, שהיא התורה שנאמר עלי' "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

פארברענגען עם הרבי

וכשמקיימים הוראות התורה, אזי יש מים ויש מקווה טהרה, ומוסיפים עוד בנין מקווה טהרה עם כל ההידורים ברוחניות יחד עם ההידורים בגשמיות.

כידוע מכתביו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בנושא זה, עם הסיפור (שמובא במכתביו) שהוא מסר בשם אביו הכיצד צריך להיראות מקוה, שיהיה מהודר ברוחניות, ועיקר גדול גם יופי חיצוני, זה א-לי ואנהו התנאה לפניו בקלף יפה ובדיו יפה, עם כל הפרטים.

ובפרט שאם אין המקווה שלם בגשמיות, הרי זה יכול למנוע ח"ו מלקיים מצוה זו, או עכ"פ לא לקיימה בעתה ובזמנה.

ומשום כך תמיד השתדלו בהשתדלות הכי גדולה וכן גם עכשיו משתדלים, שיהיה במקווה יופי חיצוני בכל האופנים האפשריים כפי היכולת.

לה. ואז, כשמקיימים מצות פו"ר, ישנה ההבטחה "וידעו מצרים" – ביטול ושכירת כל המדידות והגבולות, כי ליהודי יש כח והבחירה אשר הוא יקבע לעצמו את ההגבלות.

ולקבל את העושר והאושר הגדול ביותר שיכול להיות אצל אבא ואמא, שנולד להם עוד ילד ויש להם עוד נחת, ונחת זה באה להם לא באופן של "חינם" ללא השתדלות, אלא זה בא דוקא ע"י שיש להם טרחה, ואח"כ יש להם טרחה בגידול בנים ובנות, אזי "לפום צערא אגרא" – נחת זו היא עמוקה יותר, רחבה יותר, ועשירה יותר, מנחת שבאה ללא השתדלויות ספיקות ובלבולים, וללא בלבול זה של: מה תגיד השכנה שגרה ברחוב הסמוך, מעבר לכביש, האם תאמר שזה מתאים ע"פ כללי ה"מאדע" או שזה לא מתאים.

והתחלה לעניין זה – שיוכל לעמוד כנגד כל הבלבולים היא: שהוא חושב לעצמו שיש בו חלק אלוקה ממעל ממש, וזה העיקר שבו, במילא ראשית כל צריך הוא לדעת ולהתעניין מה אומר ה"חלק אלוקה ממעל ממש", ולאחמ"כ בדרך ממילא נעשה ה"וכבשוה" של חלל השמאלי, כיבוש כל ה"ארץ".

ואז נתמלא העניין של "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" בפשוטו של מקרא, שכל ענייניו הגשמיים תחת שליטתו, ובאים לו כפי צרכיו – אם הוא צריך יותר כסף, יש לו; אם הוא צריך דירה גדולה יותר משום שנולד עוד ילד או ילדה ה', ייתן לו דירה גדולה יותר; אם צריך הוא עוד מלבושים, ומלבושים יפים משום שנולד לו ילד יפה צריך הוא לבושים יפים בעבורו, נותן לו ה' את האפשרות לקנות לבושים יפים. ועוד והוא העיקר – שנולדים ילדים שהם "נושא חן בעיני אלוקים ואדם".

זוהי ההוראה מעניין המים, שאפשר להשתמש במים להביא ילדים, אבל אפשר ח"ו גם להגיע ע"י המים לעניין של "וידעו מצרים", אך כל זה שייך למצריים, לא ליהודים!

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

בנוגע ליהודים, הקב"ה מאריך אף ולא מעניש ח"ו, וממתין ל"אל ידח ממנו נדח", שבוודאי יתממש, ובינתיים נותן הוא בהקפה את כל מה שצריכים, עד לתשלום – התשובה שבוודאי יעשה כל אחד.

וכמו שהיה הנהגת הבעש"ט וכל הנשיאים שלאחריו, שדבר ראשון, נתנו ליהודים גשמיות בהרחבה, ולאחר מכן הביא זאת לידי כך שפעל על היהודי גם ברוחניות.

ה' אמנם מאריך אף, אבל מי ששייך לעם חכם ונבון צריך לדעת לנצל את העניינים כמו שצריך, ולא לחשוב, שמכיון שעבר משך זמן ארוך והכל עבר בסדר ויש לו הנאה מענייני הרשות וכיו"ב...

לו. ובפרט יש לנצל הזמן ללימוד תורה וקיום מצוותי'.

היתה אכן הנהגתו ד"בן עזאי" שאמר דיו לעולם וכו' וכו', אך גם ההנהגה רגילה (לא כבן עזאי) הנדרשת מכל יהודי היא, כמו שמובא פסק-דין ברור בשו"ע שצריך להיות לימוד התורה בהתמדה ושקידה, צריך להיות קיום המצוות בהידור, וביחד עם זה נדרשת הזהירות לא להשתמש בכספו של השני, אלא את ענייניו יעשה בכספו הפרטי.

ואם ישאלו, כיצד ניתן אף לנצל את הזמן ללימוד התורה וכו' וגם לפרנס את עצמו ומשפחתו, ע"ז מובא משל, בדוגמת דברי הגמ' בסוף מס' כתובות, מעור הצבי.

טבע הצבי הוא (שבהתחלת השו"ע נדרש מכל יהודי להדמות בעבודתו לצבי) שעור – שתפקידו להגן על הגוף מכמה עניינים – גודל על-ידי זה שמוסיף בבשר, פי' שע"י שנוסף בדבר העיקרי – בשר – נוסף ממילא בדבר הטפל – העור – המגן על הבשר.

ממשיכה הגמ' ואומרת שכן הוא בנוגע לארץ הגשמית, בזמן שארץ-ישראל הייתה כתיקונה, ה' הדבר כן בפשטות במדידה והגבלה של א"י. הרי לא"י יש את גבולותי' הקבועות, שח"ו להוסיף בהם משהו, אבל שטח זה שבתוך הגבולות גודל.

וכמו שמספרת הגמ' מעשה שארע, שמדדו את השטח של א"י, ובשעה שנוספו יהודים, מדדו וראו שהשטח הגשמי של א"י גדל.

למה מספרת הגמ' סיפור זה לנו, שאנו הרי נמצאים בגלות (ולא בזמן שא"י כתיקנה) ויתרה מזו שהרי אף בזמן הגמ' היו כבר לאחר זמן זה שא"י כתיקנה? – אלא מזה מובן, שאפשרות זו, להגדיל את שטחה הגשמי של א"י, ישנה גם עכשיו, רק זה באופן ש"אותותינו לא ראינו", אמנם ישנם אותות, אלא שהם באופן של "לא ראינו" ו"אין בעל הנס מכיר בניסו".

ויש להאריך בזה.

פארברענגען עם הרבי

לז. אבל בכל אופן, בנוגע לעניינינו, משום שכבר הוזכר אודות העניין והמבצע ד"טהרת המשפחה", שמשום כך צריך שיהיו מקוואות ושהם יהיו פתוחות בכל זמן שירצו להגיע לשם ללא הגבלות בדבר.

ושהמקוה יהיה "יפה" ברוחניות ו"יפה" בגשמיות, עד לגשמיות כפשוטה, וכלשון הגמ' "קלף יפה דיו יפה", וכן כותלי המקוה והמים שבמקוה וכל הפרטים שבזה, אפילו הפרוזדור והכניסה לבניין המקוה.

אזי "מצוה גוררת מצוה" להזכיר אודות שאר המבצעים, החל ממבצע "אהבת ישראל" שזה שייך לכל המדובר לעיל, כתורת בעל ההילולא אדמו"ר הזקן, ש"ואהבת לרעך כמוך" הוא חד עם "ואהבת את ה' אלוהיך", ואהבת ה' היא הרי השורש לכל מצוות עשה, ואחת ממצוות עשה היא יראת ה', שזה המקור והשורש לכל מצוות ל"ת, כמו שכותב אדמו"ר הזקן בתניא.

ובפרט חשוב מבצע זה ד"אהבת ישראל" לפי ביאורו של אדמו"ר הזקן בפרק לב חשיבות עניין זה, שזה קשור עם "מבצע חינוך", לחנך כל אחד ואחת בישראל שיכול להשפיע עליהם, החל בחינוך עצמו.

ולאחר מכן מגיעים שאר המבצעים הכלליים שאף הם פרטים של שני מבצעים האמורים לעיל:

"מבצע תורה", "מבצע תפילין", "מבצע מזוזה", "מבצע צדקה", "בית מלא ספרים – יבנה וחכמי", "מבצע כשרות האכילה ושתי", "מבצע נרות שבת קודש" שכולל גם נרות יו"ט משום שגם הוא נקרא שבת, "ממחרת השבת" והמבצע האמור לעיל "טהרת המשפחה".

וכל זה יביא בקרוב ממש ל"פוצו מעיינותיך חוצה", וקא אתי מר דא מלכא משיחא, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהיה "כימי צאתך מארץ-מצרים" המדובר בפרשתינו, אראנו נפלאות בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

• • •

שיחה ד:

לז. בשיעור החומש היומי לומדים גם בנוגע לענין ה"מטה נהפך לתנין" וה"צפרדע" – שאת זה ישאירו בל"נ להתוועדות הבאה בהמשך לזה – בשבת (ש"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"), שבת מברכים החודש שבט, שנקודתו היא הרי ה"עשירי בחודש" ש"יהיה קודש" – הוא יום ההילולא של נשיא דורנו –

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

ובפרט בנוגע לצפרדע, שנאמר במדרש דבר נפלא (וגם בשמו"ר במקומו), שזהו מה שנאמר ש"יתרון ארץ בכל הוא", ומסיים שלכן ראו שגם הצפרדע – שלכאור' לא מובן מהי התועלת ממנה – גם בענינה "יתרון ארץ בכל הוא", ועד שהקב"ה אמר שלולי הצפרדע כיצד ניתן היה לנגוף את מצרים.

והרי לכאורה: צפרדע היא (רק) אחת מעשרת המכות, שלא בה התחילו ולא איתה סיימו, ועל זה נאמר שזה "מידה כנגד מידה", שעל כך שהמצרים העסיקו את היהודים לצוד עבורם שקצים ורמשים – שילחו עליהם שקצים ורמשים, צפרדע.

ואח"כ, סיום וחזרת הענין – הקשור גם עם תחילת הענין – ש"יתרון ארץ בכל היא", היתרון של צפרדע הוא, היות שלולי הצפרדע – כיצד יכלו לנגוף (להכות) את מצרים.

וכפי שיתבאר בל"נ בהתוועדות השבת שלאח"ז.

לח. מה שרוצים לבאר עוד כעת, הוא מה שקשור עם השבת שעברה – שבימי החודש היא חלה ביום העשרים בחודש – שמיני' הרי מתברכין כולי יומי, ימי השבוע שלאח"ז, כולל גם היום, יום הכ"ד בטבת.

ויש לומר שישנה שייכות מיוחדת בין כ' וכ"ד טבת – הניכרת ומודגשת במיוחד כאשר כ' טבת הוא בשבת שלפני כ"ד טבת, שאז אומרים בפירוש שמיני' מתברכין כולי יומי, וכ"ד טבת בכללם – גם בענין זה, שכשם שכ"ד טבת הוא יום הפטירה וההילולא של רבינו הזקן, עד"ז כ' טבת הוא יום הפטירה של הרמב"ם.

– ישנה דעה אחת שפטירתו של הרמב"ם היתה גם היא בכ"ד טבת, כמש"כ ב"צמח דוד". אך שוללים זאת, כיוון שאז לא היו הידיעות הברורות שנכדו של הרמב"ם ובנו של הרמב"ם כותבים בפירוש שהפטירה היתה בעשרים בטבת –

והשייכות בין רבינו הזקן לרמב"ם הרי מובנת ופשוטה מכמה סיפורים וכמה ענינים: נוסף על כך שכל אחד מהם היה נשיא בדורו – כל אחד מהם היה פוסק בדורו, שלאורו הלכו בימיו ובזמנו, ואחר כך הולכים "בדרכיו אשר הורנו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד", בדורות שלאחרי זה – זאת רואים הן אצל הרמב"ם והן אצל רבינו הזקן;

בנוסף מוצאים ביניהם שייכות מיוחדת ומודגשת: כאשר מזכירים "רמב"ם" – הרי אצל יהודי (שיהודי הרי קשור עם התורה, ומחפש כיצד כל דבר משתקף בתורה) מתעורר לכל לראש לא בנוגע לעסקנותו והציבורית והעמדת הדת על תילה (שבזה פעל מעשים נפלאים ונצורות עד בלי קץ). כאשר פוגשים יהודי בן תורה, עאכו"כ "ישיבה-בחור", לומד תורה מקטנותו, ומזכירים אודות הרמב"ם – הוא אינו יודע מכל הפרטים הנ"ל, הוא יודע דבר ברור: ספריו של הרמב"ם.

פארברענגען עם הרבי

בספריו של הרמב"ם יש כו"כ ספרים; אותם אלו שמפורסמים וידועים לכל – הם אלו שכאשר מזכירים סתם "רמב"ם" מתכוונים ל"משנה תורה להרמב"ם", ה"יד החזקה". אח"כ כשמתעניינים בנוגע לעבודת התפילה, להשקפת העולם, בהנוגע לענינים של הרגש הלב – נזכרים ב"מורה נבוכים", כפי שהוא נקרא עד דורנו זה.

רק לאחר מכן מתוודעים ע"ד הפרטים, שלספר "יד החזקה" ישנה הקדמה של ספר המצוות, וישנן כמה אגרות מהרמב"ם, השו"ת של הרמב"ם וכו'. אולם כאשר מזכירים "רמב"ם" – הרי שלכל לראש נזכרים בתורתו בספרו (ועד שספרו זה נקרא "רמב"ם" סתם) ובספר השני – "מורה נבוכים".

וכן הוא גם בנוגע לרבינו הזקן: כאשר אומרים "דעם אלטן רבי"ן" (או כפי שנהגו לקראו בפולין – "דער רבי"), נזכרים לכל לראש בספריו – "שולחן ערוך" ו"תניא".

למותר לבאר ולפרש כיצד השו"ע הוא בהתאם וכנגד ל"הלכות הלכות" – שזהו ספרו של הרמב"ם – וכן כיצד ספר התניא מקביל למו"נ, כפי שרבינו הזקן עצמו מבאר בהקדמה ובאגרת המלקט כיצד ספר זה הוא נתינת עצות לאלו שיש להם ספקות והמה "נבוכים" וכו'.

ישנם המון ענינים מתושבע"פ מרבינו הזקן, אך כאן עוסקים הרי בנוגע לתושב"כ מהרמב"ם, תורתו שבכתב שנתפרסמה בכתב תיכף ומיד – הרי אלו שני הספרים הללו, ספר "הרמב"ם" וספר "מורה נבוכים".

ובנוגע לרבינו הזקן – ספר השו"ע. שאע"פ שנדפס אחרי ההסתלקות של אדה"ז, אך כבר היה בכתב, ובכתבו של רבינו הזקן עצמו –

לא כמו מאמרי החסידות שנרשמו ע"י "מניחים" שעשו את ההנחות. גם אלו שהיו נאמנים ביותר – הנה בנוגע לרבינו הזקן הרי זה כבר יצא מפיו באופן של תורה שבע"פ, ומצידו נשאר הדבר כך (ורק שאח"כ זה נרשם ע"י רבינו האמצעי, ע"י הצמח צדק, ע"י אחיו ועל ידי מניחים כר"פ משקלאוו וכו') –

עד"ז גם בנוגע להרמב"ם, הרי מובן שגם ממנו היו כמה הוראות והלכות בע"פ, ומובן גם בנוגע לאגרותיו שאכן היו בכתב – אך לא היו באופן מפורסם, וכמדובר: כאשר מזכירים רמב"ם – מקשרים זאת בתורה בשני ספריו אלו – "רמב"ם" ו"מורה נבוכים". וכאשר מזכירים "דער אלטער רבי", פוסק בנגלה דתורה – "שו"ע", ופוסק בנסתר דתורה – ספר ה"תניא".

וכפי שמדגיש נשיא דורנו ומבאר בארוכה, שדוקא זו היא תורה-שבכתב של תורת החסידות. אע"פ שיש את ה"תורה אור" וחלק השני שלו (ששמו ניתן לו לאחר"כ "לקו"ת", כפי שנשיא דורנו מבאר בארוכה את השתלשלות הענינים), ובנוסף המוני מאמרים, שכעת זכה דורנו דוקא והדפיסו ריבוי מאמרים שעד עתה היו רק אצל יחידים,

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

לא יותר מיחיד סגולה – והלוח ומוסיף ואור: הם נעשים תורה שבכתב, והם מוסיפים עוד ב"יפוצו מעיינותיך חוצה", עם כל הענינים הקשורים בזה – ועם כל זה, דוקא תניא הוא תושב"כ של תורת החסידות.

לט. ובין ספר הרמב"ם לספר השו"ע הרי יש קשר מדויק יותר, כאשר מתבוננים בשו"ע של רבינו הזקן, ובפרט במהדו"ת שלו.

– כידוע שגם בספר הרמב"ם היו כמה מהדורות, והרמב"ם עצמו היתה לו מהדו"ק, לאחר מכן היתה מהדורא שניה, וישנם ענינים שהיתה בהם לגמרי מהדורא שלישית – כפי שרואים זאת גם מכת"י הרמב"ם, שישנם ענינים שהוא עצמו מחקם במהדורא זו עצמה, ורשם תחת זה נוסחא אחרת. וכפי שהרמב"ם עצמו כותב באגרותיו, ששאלו שאלות על ענינים שהוא כתב ברמב"ם, והוא ענה שזו היתה הגרסא הראשונה, "משנה ראשונה" שלו, ולאחמ"כ הוא חזר והתבונן בזה ושינה זאת, והמסקנא היתה באופן כך וכך –

אזי המסקנא, המהדורא האחרונה של ספר הרמב"ם – פותחת ב"יסוד היסודות ועמוד החכמות", שיידעו שכל המציאות כולה היא "נמצא", ו"כל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתות המצאו", כפי שהוא מאריך בארוכה. ונכד הרמב"ם כותב (וכן מפרשי הרמב"ם), שהתחלה "יסוד היסודות ועמוד החכמות" – הריהי בכוונת מכוון של הרמב"ם, משום שראשי-התיבות של זה הם שם הוי'.

וכדרכו של הרמב"ם (ובפרט בספר הרמב"ם) לכתוב (רק) עניני הלכות הלכות – בא זה בר"ת, משום שחלק ההלכה שבדבר – והלכה זו שהיא יסוד היסודות ועמוד החכמות של כל ההלכות שלאחריה – היא מה שכתב בגלוי: היסוד והעמוד שיידעו ש"כל המציאות נמצא מאמיתות המצאו" וכו' עם כל אריכות הביאור שלאח"ז.

הנה כאשר מתבוננים בהתחלת המהדו"ת של השו"ע – מתחילה היא בשינוי מהמהדו"ק, במילים "יהודה בן תימא אומר". אומרת הגמ' בסוטה שבתבית "יהודה" כתוב שם הוי', ורק בתוספת אות ד', כפי שהגמ' מאריכה שם בארוכה.

וזוהי המהדו"ת, מהדורא אחרונה כפי שרבינו הזקן כתבה בעצמו, ושינה והוסיף, שתתחיל – שלא כפי המהדו"ק המתחילה ב"גבור כארי ורץ כצבי" – אלא במילת "יהודה", שזה כדוגמת "יסוד היסודות ועמוד החכמות" שלאח"ז כתוב שם שיש לידע שכל הנמצאים נמצאו מאמיתות המצאו.

לשם מה מביאים את ההלכה שאומר יהודה בן תימא? משום שממנה באה ההלכה שכאשר ישנה מציאות של "נמר", זהו כדי שהיהודי יהיה "עז כנמר", ולא ינצל זאת (כפי שממשיך שם) על שאר ענינים שיכולים ליהפך לטבע בנפשו, שזה הרי אינו ראוי ("טויג ניט"), אלא ינצל זאת על "שויתי הוי' לנגדי תמיד" כפי שממשיך שם (שזהו גם

פארברענגען עם הרבי

הדיוק "שויתי הוי" דוקא – שם הוי"). ועד"ז אצל צבי וארי ונשר, עם עוד כמה ענינים שבדומה לזה.

ובכללות, זהו הרי ענינו של "ספר המדע", שהוא השם שנתן הרמב"ם לחלק הראשון של ספריו, המתפרסים על ארבעה-עשר ספרים, הנה הספר הראשון הוא ספר המדע שזהו הענין של "חב"ד". שחב"ד הריהי ההדגשה על "מדע", רק שיהיה זה מדע הקשור עם התורה.

ומיד בהמשך לזה (בפרק שני) מביא הרמב"ם "כיצד יבוא לאהבתו ויראתו" – וכותב שם "כשיתבונן" – שזהו ענין הבינה – "בחכמתו" שזהו ענין החכמה, ואחר כך – "לידע", שזהו ענין הדעת.

וההפלאה בדיוק וההשוואה הנ"ל גדולה עוד יותר, שהרי רבינו הזקן מבאר בארוכה (והנשיאים שלאחריו ביתר אריכות) כיצד בחב"ד עצמו העיקר הוא שהדבר יירד ב"דעת", שאז ה"חכמה" היא בשלימותה וה"בינה" היא בשלימותה – כאשר ישנו ענין ה"מדע", הדעת.

רק כדרך הרמב"ם – בספרו זה כותב הוא בגלוי רק עניני "הלכות הלכות", וענינים הקשורים עם תורת הסוד כותב הוא רק ברמז.

וכן עוד כמה ענינים שיש להאריך בזה, רק אין הזמן גרמא.

מ. עד"ז הוא בנוגע ל"מורה נבוכים" ו"ספר התניא". אף שלכאורה מובאים בתניא כמה ענינים מהרמב"ם, והם מספר הרמב"ם ולא מהמו"נ – אך מכל מקום ענינים אלו כתובים ומתבארים גם במו"נ.

והקשר ביניהם הוא כמדובר, שאגרת המלקט מודיעה שהתניא הוא כדי שתהיינה עצות לכל אלו העומדים בספקות (ובלשון הרמב"ם הם "נבוכים"), מה לעשות ואיך לעשות, או כיצד ללמוד וכיצד להבין הענינים שבתורה – שבפשטות זהו ענינו של ה"מורה נבוכים".

וניתוסף בדיוק זה עוד יותר:

ישנה הרי את "אגרת המלקט" שבאה בתור הקדמה ופתיחה מרבינו הזקן לספר התניא, כפי שמסיים לאחר אריכות הביאור שאין שכלו של אחד שווה לשני וכו' – לכן כותב זאת בכתב, וזהו מה שקודם ענה בע"פ וכו', שזהו ספר התניא.

לפניה יש את שער התניא, שבו יש הרי (כפי שנשיא דורנו אמר) חלק מנוסח השער שנכתב על ידי רבינו הזקן עצמו, שזהו עד התיבה "בעזה"י". שכפי שכותב רבינו הזקן ה"ז כדי לבאר את מש"נ "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" "בדרך ארוכה וקצרה בעזר ה' יתברך".

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

לאחר מכן מתחילה אגרת המלקט: אליכם אישים אקרא שמעו אלי רודפי צדק, מבקשי ה' וישמע אליכם אלקים, עם אריכות הביאור לאחר זה,

ולאחר מכן ג"כ כפי שכותב קודם בשער – ה"ז מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים, ולאחר מכן אגרת המלקט שהיא ג"כ לשונו של רבינו הזקן.

שווהי הפתיחה וההקדמה והאגרת הבאים בתור "ליווי", אך כהקדמה לספר התניא. הנה כאשר מתבוננים במורה נבוכים – הרמב"ם כתב פתיחה למו"נ, וכדרכו גם בספרו "הרמב"ם" שנוהג להתחיל בפסוק

– אף שלמרבח התמיהה אלו שלומדים רמב"ם ויש להם "קאך" ברמב"ם ומדייקים בו, הרי רובם ככולם לא שמים לב לפסוקי התורה שהרמב"ם עצמו מביאם ומעמידם כפתיחה וככניסה לספר הבא לאח"ז –

ובפתיחה למו"נ מביא הרמב"ם ג' פסוקים. הראשון, "הודיעני דרך זו אלך כי אליך נשאתי נפשי", השני הוא "אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם" והשלישי הוא "הט אונן ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי".

זהו בדיוק מה שאומר רבינו הזקן: "בדרך ארוכה וקצרה" כהקדמה ופתיחה לספר התניא – כדוגמת מה שאומר (הרמב"ם) כאן, שיהיה "הודיעני דרך" עם כל אריכות הפסוק; "מפי ספרים ומפי סופרים" – ה"ז כפי שאומר כאן "שמע דברי חכמים"; ו"אליכם אישים אקרא" – הוא אותו הלשון של אותו הפסוק המובא הן בפתיחה למו"נ והן בפתיחה לתניא.

כפי שישנם כמה מפרשים ומדייקים מהי השייכות והפתיחה דוקא עם ענינים אלו, ועל זה ישנם כמה וכמה ביאורים מ'בעלי סמכא', אך אין כאן המקום להאריך בזה, ובפרט כשלא שמענו בזה מרבותינו נשיאינו.

אולם בנוגע "אליכם אישים אקרא" – הרי לא צריך ביאור מדוע יש להקדים זאת: זה כדי שיהיה הלימוד מהספרים באופן של "שמעו", שזהו הרי הפירוש "דבר כי שומע עבדך", ענין של הבנה והשגה, "נעשה ונשמע", שזהו הרי הפירוש והתרגום של הבנה.

ובאופן של "אישים", שזהו הרי מלשון "איש מלחמה" המתייחס ל'מלחמתה של תורה', שקו"ט, הבנה והשגה והתבוננות ארוכה.

[שזה קשור גם עם "דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט", כפי שדובר באריכות בהתוועדות שלפנ"ז, שעל כל ענין בתורה ומצוותיה נאמר "ללכת בדרכיו", ומפורש אח"כ "חוקיו ומשפטיו ועדותיו", כמדובר באריכות בהתוועדות הקודמת.]

פארברענגען עם הרבי

וזהו הרי הכוונה ב"דרך ארוכה וקצרה" – כדי שזה יביא ל"קרוב הדבר אליך מאד בפּיך ובלבבך לעשותו". וזהו "מפי ספרים ומפי סופרים", כפי שמביא בפתיחה למו"נ, שישנם "דברי חכמים" ואח"כ יש "דעתי" כפי שני הענינים בלשון הכתוב. וכך הרי גם מובן בפשטות, שאע"פ שרבינו הזקן כתב – מפני עניויות וכיו"ב – שזה מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים, מ"מ הרי זאת תורתו של רבינו הזקן הנקראת על שמו, כמוזכר לעיל – "בעל התניא".

ובפרט על פי הביאור של נשיא דורנו שזוהי "תורה שבכתב של תורת החסידות". שיש לומר שהכוונה כאן ב"תורת החסידות" היא לא רק בנוגע חסידות חב"ד, אלא זוהי תושב"כ של כל החסידות, גם של החסידות הכללית. היות שהן הבעש"ט והן המגיד לא כתבו את תורתם באופן של תורה שבכתב – אצלם היה זה תושבע"פ, שנרשמה ע"י תלמידיהם. מתי נעשתה תורת החסידות "תורה שבכתב" ע"י בעל התורה? – זה היה בספר התניא

– ישנו ספר ה"תולדות", (שמובא ע"י הצ"צ בכ"מ), אולם אותו הוא כתב בתור תלמיד ש"שמעתי ממורי", ולאחמ"כ בביאור או בהוספות משלו. אך תושב"כ בדוגמת תושב"כ דכללות התורה שנכתבה ע"י נותן התורה, ע"י הקב"ה – עד"ז "צדיקים דומין לבוראם", ומה שנכתב ע"י נשיא בחסידות ה"ז תושב"כ של חסידות, הוא ספר התניא

– והוא כדי להורות הדרך לאלו שהם "נבוכים" בעבודת ה', כמבואר באגרת המלקט – מראה הוא את הדרך, והדרך היא "דרך ארוכה וקצרה" וכו'.

מא. זה הרי קשור עם ענינו של המו"נ כפשוטו, כפי שכותב בפתיחה ביתר אריכות. שהיות שישנם ענינים של תורת ה' שבהם מתהווה שאלה ו"נבוכה", ונהיים ל"נבוכ": כיצד ניתן לומר "עיני ה'" "כסא ה'" "הדום רגליו" וכיו"ב – בא הרמב"ם וכותב "לתלמידי", ושלח לאותו התלמיד את "ספר הנבוכים" ששם מבאר (בעיקר) איך שייך לומר אותם התארים שמביא שם בנוגע להקב"ה.

ובזה רואים קשר נוסף בין רבינו הזקן לרמב"ם: ענין זה של המו"נ הוא ההתחלה של "תורה אור", שם מתחיל הענין הראשון "כיצד ניתן לומר "הארץ הדום רגלי" כלפי מעלה, בשעה שאינו בדמות גוף ולא בגדר מקום" – שעל ענין זה מדבר בארוכה במו"נ.

בזמן רבינו הזקן אכן היה דרוש זה בכלל תושבע"פ, ורק שהצ"צ – ממלא מקומו של אדה"ז – סידר שיהיה זה "דברים שבכתב" – בדיוק כפי שמוצאים בנוגע לספר הרמב"ם בכלל, שבזמן המשנה והגמרא היה זה תושבע"פ; הרמב"ם הוא שקבע זאת בכתב דוקא, וציוה להעתיק זאת בכתב והגיה את הכתבים כדי שזה יהיה ל"תורה

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

שבכתב" ויופץ לכל מקום ומקום אליו רק אפשר להגיע – עד"ז היה אח"כ בתורת החסידות.

ובזה רואים הוספה כפי שזה אצל רבינו הזקן לגבי הרמב"ם:

בפתיחה למו"נ מדגיש הרמב"ם שהספר נכתב לאלו שהם המה מבינים ומשכילים ובעלי חכמה ובעלי מדע ויש להם הקדמה מכל סוגי הידיעות, הן בתורה והן בענינים אחרים.

לעומתו אדה"ז מוסיף ומדגיש שתניא זהו ספר של בינונים, ש"בינונים" זו מידת כל אדם ואחריה כל אדם ימשך.

שנקודה זו הרי היא כמו כללות ענין החסידות ותורת הסוד, שבתחילה היה זה רק ליחידי סגולה, ולאחר מכן – הרי "מצוה לגלות זאת החכמה", ועד שלאחמ"כ נהיה זה באופן של "יפוצו" אפילו "מעיוותיך", שמביאים את המעיינות עצמם אל ה"חוצה". שלא כפי שזה היה בזמן הרמב"ם, שאז היה זה קשור בהכשרה ובהקדמה ובהכנה ובלמוד בפועל באופן של לימוד בתכלית השלימות בכמה ענינים שלפני זה, כפי שכותב הרמב"ם.

מב. ולכאורה זה גופא דורש ביאור: היות שהיה זמן שזו היתה תושבע"פ ונעשתה אח"כ תושב"כ, הרי זה סימן שהעולם נזקק לזה, א"כ יכל כבר הבעש"ט עצמו לכתוב זאת, המגיד יכל לכתוב זאת, ולא היו צריכים לסמוך על תלמידיהם. משום שלאחרי כל הדיוק – אינה דומה כתיבת הרב להנחות התלמיד. ובדומה למה שהיה אצל רבינו הזקן לא יותר מאשר ספר התניא (עם עוד כמה פרטים שאין כאן המקום להאריך בזה),

– כפי שמצינו בדרושי רבינו הזקן הביטוי "לשון אדמו"ר נ"ע בעצמו": הרי אלו הן הנחות שהצ"צ אישר, ורובם הן הנחות מאדמו"ר האמצעי (ממלא מקומו של רבינו הזקן) ומאחיו – שהיה אחיו עם כל הפירושים שיש בתיבת "אח", ורבינו הזקן "סמך ידיו עליו" על ההנחות והרשימות שלו – ואעפ"כ מדייקים שאותו הדרוש בפ' חיי שרה (ועד"ז גם בדרוש בנוגע למשכן) הוא "לשון אדמו"ר נ"ע בעצמו" –

וכפי שיתבאר לקמן.

מג. הכוונה היא – כמדובר, בהמשך לזה שבאים משבת כ' טבת, שאז (כפי שמבאר רבינו הזקן) "כל עמלו אשר עמל בו" הרמב"ם, הריהו "פועל ישועות בקרב הארץ".

ומידי שנה בשנה "הימים האלו נזכרים", וכאשר מזכירים אותם כפי שצריך להיות, אזי אז הם "נעשים", וכפי שמבאר בכתבי האריז"ל – נעשות ההמשכות וההשפעות כפי שהיו בפעם הראשונה, ובהוספה – מצד זה שצריך להיות "להעלות בקודש" למטה – הרי ישנו הציווי והקיום "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" מצד ההשפעות שלמעלה – נעשה אח"כ "מיני" מתברכין כולי יומי".

פארברענגען עם הרבי

ועד (כפי שידוע גם מנשיא דורנו) שאצל רבינו הזקן היתה קביעות ללמוד מו"נ עם נכדו ממלא מקומו שלאחר זמן, הצ"צ. ועד שהצ"צ מביא בכ"מ בארוכה את הביאור בזה ובכמה תארים, מתחיל אכן מזה שכתוב במו"נ בחלק פלוני בפרק פלוני ענין מסוים, והביאור שמבאר ע"ז אח"כ – שכפי שמוכן מהסיפור של כ"ק מו"ח אדמו"ר – ה"ז 'תורה' מרבינו הזקן.

מד. ואח"כ באים לדיוק בענין נוסף:

את המו"נ חילק הרמב"ם לשלשה חלקים, וכן את התניא חילק רבינו הזקן לשלשה חלקים (אותם חילק לפרקים), כשקראו עוד בזמן רבינו הזקן לאגרת-התשובה (מהדו"ת, שהיא הרי זו שלומדים כעת) חלק שלישי בתניא, כמו במו"נ – חלק שלישי.

[– אגרת-הקודש נתחלקה לסימנים וצורפה לספר התניא רק אח"כ, כש"עלה בדעתם לתת הורמנא", כפי הלשון בארוכה מ"הרבנים הגאונים בני הגאון המחבר", אולם כפי שרבינו הזקן חילק זאת, היו בספר התניא שלשה חלקים, כשלשת החלקים שבספר מו"נ –]

ההתחלה והענין שזה יהיה מורה-דרך לנבוכים, ואח"כ יהיה למורה-דרך לאלו המחפשים דרך בעבודת ה'. ובאופן (ובהקדמה) שצריך להיות "שמעו אלי אישים" עם כל פרטי הביאורים שאפשר לומר על זה, נוסף על הביאור בדרך אפשר הנ"ל.

ועד"ז בנוגע ל"מפי ספרים ומפי סופרים", כפי הפתיחה במו"נ "חכמים" לשון רבים, ואח"כ "דעתי", ואח"כ כפי שרבינו הזקן ייסד מזה את תורתו – שנקראת על שמו – ספר התניא.

ועד"ז בפסוק הראשון שמביא, שהקב"ה יראהו את דרכיו ואח"כ ילך באותה הדרך, שזהו על דרך מה שאומר "בדרך ארוכה וקצרה" ומוסיף מיד "בעזר ה' יתברך".

מה. המורם מכהנ"ל בנוגע למעשה בפועל – שכאמור "המעשה הוא העיקר" – הוא, שאותם אלו שרוצים להפריד ח"ו בין תורת החסידות לתורה הכללית, שפסק הדין יוצא אח"כ ב"הלכות הלכות" – יידעו שזהו היפך פשטות עניני התורה.

שעם היות ש"הכל עשה יפה בעתו", מ"מ הרי "תורה אחת לכולנו":

היה זמן שלא היו אלא חמשה חומשי תורה, ואח"כ הרי "יפה בעתו" – ניתוספו עניני הנביאים, שנבואה היתה בזמן מסוים ובמקום מסוים ולא קודם לכן, ובהמשך נהיה זה לחלק והמשך של תושב"כ. ואח"כ נוסף כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, בעתו ובזמנו.

התועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

אך מיד מבהירים שהכל ניתן למשה מסיני, וכל זה הוא המשך אחד וזוהי תורה אחת, מזמן מתן תורה ונתינת התורה בזמן ההוא ועד עתה. ועד שכפי שדורשים חז"ל על "מזה ומזה הם כתובים", שבלוחות כלול כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש.

במילא מתעוררת השאלה דלעיל: אם זהו חלק בתורה – מדוע הוא לא היה לפני התגלותו של רבינו הזקן, לפני התגלותו של הבעש"ט? –

אלא שזה בדוגמת השאלה על "מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש": אם זה ניתן למשה מסיני, מדוע לא היה זה יום קודם ובדורות קודמים, לפני שהתלמיד חידש זאת? ומדוע לא היתה נבואת שמואל הנביא לפני ששמואל הנביא נולד ונהיה לנביא? ועד"ז חלק הנביאים שבספר יהושע וספר שופטים, ועד"ז כתובים, ועד"ז כל שאר חלקי התורה.

ועד"ז בתורה שבכתב עצמה: "ויכתוב משה את דברי התורה הזאת", זה היה עוד לפני מתן תורה, וכפי שרש"י מפרש שאז הוא כתב החל מספר בראשית עד הענינים שהיו בזמן שלפני מתן תורה, לאחר מכן ניתוספו עשרת הדברות, ואח"כ ניתוספו "ואלה המשפטים" מוסיף על הראשונים. ועד שניתוסף ביום האחרון, "היום" (בפ' וילך) ששם אומר "היום", שהיה זה בשבעה באדר – ועד שניתוספו שמונה הפסוקים האחרונים שבתורה עליהם נאמר ש"כותב בדמע", כמבואר בב"ב הפירוש שבזה, משום שכך זה נשלם המכוון, שמונת הפסוקים הללו שבתורה מוכרחים לשלימות התורה, והם נכתבו בדיו, כדין בכל ספרי התורה.

עד"ז ובמכ"ש וק"ו הוא בנוגע לנביאים וכתובים. שאומרים על זה בפשטות – ואין צורך להתווכח על כך עם אף אחד – שבדיוק כשם שמפרשת בראשית ועד מתן תורה – שאת זה כתב משה רבינו לפני ששה בסיון (בו היה מתן תורה בפעם הראשונה) – יש לכל את אותו התוקף, והכל בא בהמשך אחד, "תורה אחת לכולנו", וזה אכן צריך להכתב לפני הענין של עשה"ד. ורק אח"כ, או ש"מגילה מגילה ניתנה" או "חתומה ניתנה"

– שהיו כמה פרשיות – כמו בנות צלפחד – שהתרחשו כשכבר היה קיים הדור שנכנסו לארץ בסוף ארבעים השנים, ועאכו"כ פרשת "וזאת הברכה אשר ברך משה את בני"י" שהתרחשה ביום שבעה באדר של שנת הארבעים לצאתם ממצרים –

אך לדעת הכל ה"ז היה "יפה בעתו" וזה חלק מהתורה, הנה עד"ז מובן בפשטות בנוגע לכל עניני התורה האחרים, שכיון שהדברים נתקבלו, הרי הם נעשים ענין שעליו כתוב – ויש עליו החיוב הן של מ"ע שבתורה והן מצוות ל"ת שבתורה – שיש לנהוג בו "ככל אשר יורוך" ולא תסור ימין ושמאל", כפס"ד ברור ברמב"ם, וכפי שמבאר בארוכה בהלכות בספרו יד החזקה.

פארברענגען עם הרבי

מו. וזוהי ההוראה במעשה בפועל ותשובה בפועל על השאלות ששואלים אלו שמסיבות שונות ומשונות הם נבוכים, שהרי לולא הסיבות השונות המשוונות הרי שלאחרי ריבוי הדורות והשנים מאז – לא היה מקום לשאול כעת ענינים כאלו:

גם בשעת מעשה, בעת המחלוקת על חסידות, אמרו שהדבר היחיד והטעם היחיד שרוצים להבהיר בהתנגדות לחסידות, הוא משום שיש חשש שלימוד החסידות יפגע בהתמדה או באהבה ללימוד התורה או הידור בקיום המצוות –

הנה לאחר שנוכחו במשך זמן ארוך, וראו בפועל שכאשר רואים בחור שזה עתה נעשה "בר מצוה" מניח שתי זוגות תפילין, תפילין דרש"י ותפילין ודרינו תם, אזי אין שאלה אצל אף אחד, וברור לכל שהוא נתחנך אצל חסיד, שחסידים הם מהדרים (נוסף על כך שמהדרים ומקיימים תפילין דרש"י, מהדרים הם) כפי שנפסק בפירוש בשו"ע, בשו"ע של הבית-יוסף – שעל כל ירא שמים להניח תפילין דרינו תם!

וכאשר אומרים ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", יראה מעניני העולם ה"ז קשור עם "אלו תפילין שבראש" – הרי מובן שיראת השמים שלו מוכרח שתביא אותו להתנהג כפי שפוסק הב"י, בהראותו שהוא ירא שמים, גם בפועל – הוא מניח שני זוגות תפילין!

ועד"ז כאשר מבחינים שהוא מקפיד על ציצית "כפול שמונה" וכיו"ב, בהכנסת שבת ויצאת שבת, וזקנו שלם, הוא מלכתחילה לא 'נגע' בו, וכיו"ב – אומרים שזהו סימן: מסתמא הוא קיבל חינוך חסידי.

ואותם אלו שבשעתו (מצד ענינים שאין כאן המקום להאריך בזה) לא היו תמימי דעים עם הבעש"ט, או עד"ז עם רבינו הזקן בזמנו – הבהירו מיד מלכתחילה את "טעמם בצידם" לחשש, ובמקרה כזה הכלל על פי הלכה הוא שבשעה שיש גזירה שניתנה וטעמה עמה – הנה כאשר "בטל הטעם", שרואים התוצאות של חסידות – אזי "בטלה הלכה".

ומכל-שכן וקל-וחומר שאח"כ ניכר ונגלה – עוד בזמנו של רבינו הזקן, כידוע מכמה סיפורים מרבינו הזקן – כיצד נהיה 'שלום' בין אותם אלו שמלכתחילה לא הסכימו לשיטתו ובין רבינו הזקן, נהיה שלום עם כמה דרגות שבדבר, שלום כזה, שבפשטות – הם הפסיקו את כל ההתנגדות שלהם.

ובביאור הפשוט: היות שההתנגדות שלהם היתה מבוססת על טעם, על חשש, שנתברר אח"כ שאין לזה כל יסוד – אזי אין צורך לעורר על זה שוב ענינים ושוב להושיב ב"ד, משום שכפי הדין – בטלה בדרך ממילא ההתנגדות, כיוון שפרסמו הטעם יחד עם ההתנגדות.

התוועדות כ"ד טבת ה'תשמ"א

מז. ואח"כ היתה התקדמות מדרגה לדרגה: היו כאלו שמצד זקנה בשנים או מצד כמה ענינים (שאין כאן המקום להאריך בזה) לא המשיכו בדרך זו אלא רק חדלו להיות "מנגדים". היו מולם כאלו שהפכו להיות "מסייעים", ועד שהיו כאלו שהפכו להיות "הולכים בדרכיו ולומדים תורתו", ועד שהיו כאלו – ובאופן מפורסם – שהפכו להיות מהחסידיים הכי מקושרים והכי ראשונים, מיחידי הסגולה של החסידים הראשונים בזמנו של רבינו הזקן עצמו.

וגם כאן מוצאים דבר פלא: גם אצל הרמב"ם היה עד"ז ובדומה לזה, ואולי אף ביתר חריפות מכך – כידוע להתנגדות שהיתה על הרמב"ם, ועד באופן רב יותר מאשר עניני הרדיפה שהיו אצל רבינו הזקן. כפי שמפורסם מאגרותיו ותשובותיו של הרמב"ם, ואגרות ותשובות בני דורו.

שהסדר בזה ג"כ היה כך (ולכן משווים זאת): הרמב"ם כותב באגרותיו, שהוא לא חפץ להכנס עמם בוויכוחים – הוא ידע על הרדיפות, וענה על שאלות וקושיות, אך המתנגדים לו רצו לנהל עמו מלחמה – וזאת הוא לא רצה.

זוהי האגרת שכתב רבינו הזקן מיד בבואו מפטרבורג, ש"ח"ו, "ואדרבה", "וכלי האי ואולי", ש"כמים הפנים לפנים", כפי שנדפס באגרת הקודש מיד לאחר אגרת הקודש "פותחין בברכה" (שזהו ענין של פתיחה בברכה), מיד לאחריה באה ההבהרה הנ"ל. ועד"ז מוצאים אנו באגרותיו של הרמב"ם, ובהנהגתו של הרמב"ם, וכפי שציווה לתלמידיו (כמבואר באגרות הרמב"ם).

ולאחר שביררו על מה מבוססים החשד וההתנגדות – אזי ח"ו, "לא ירים איש את ידו ואת רגלו" לומר משהו כנגד הרמב"ם.

ידוע מראש תנועת המוסר בזו"ר של הרמב"ם (או בדור שלאח"ז) כיצד היה יחסו קודם לכן, וכיצד היה אחר שראה ובירר את הענין, ולא נח ולא שקט עד שבירר את הענין – משום שהדבר טרד אותו כל כך שלא יכל לנוח בלא לבררו – ובא למסקנא האמיתית, ופרסם זאת. ועד שנהיה לאחד ה"חסידיים" הכי נלהבים של הרמב"ם – אע"פ שאז טרם השתמשו בתואר זה ("א חסיד"), הגם שבנוגע אליו מצינו גם את הביטוי "חסיד" – וכידוע ליודעי דברי ימי תורת ישראל.

שזה מראה גם כהוראה למעשה, שלא להתפעל – משום שלכאורה ה"ז לא מובן כיצד היה בזמן רבינו הזקן אותו פלוני שאמר כך וכך? – הרי כך היה בזמן הרמב"ם, ויודעים כולם איך נשתלשל המשך הענינים אח"כ, כיצד הוא נתהפך מן הקצה אל הקצה, ועד באופן של "יתרון האור" ו"יתרון החכמה" בלהט ובהתקשרות מיוחדת לכל עניני הרמב"ם, וא"כ איך נכנסו להתנגדות על רבינו הזקן? –

מח. וההוראה למעשה, הוראה עיקרית בתכלית היא – ובלשונו של הרמב"ם: שיידעו ש"יסוד היסודות ועמוד החכמות" – שלכל לראש מתכוון הרמב"ם (או שמתכוון אך

פארברענגען עם הרבי

ורק אל) "יסודות התורה", ומתכוון לחכמה האמיתית שהיא חכמת התורה, שבה גופא הרי יש ריבוי חכמות, אע"פ שהכל יחד ה"ז תורה אחת – שיידעו שכל דבר בעולם הריהו מאמיתית המצאו, ולולא "אמיתית המצאו" של הקב"ה מתבטלים הם מיד בכל רגע ורגע, שזו תורת הבעש"ט שרק פירט זאת. ורבינו הזקן מביא זאת בתחילת שעהיו"א, שבמחשבה הראשונה עלה שזה יהיה החלק הראשון שבתניא (כמדובר בארוכה במקום אחר).

שאז, כשמתבוננים באיזו מציאות, איזו שתהיה – צריכים מיד להזכר שיש לה קיום מראשי התיבות של "יסוד היסודות ועמוד החכמות" שזהו שם הוי', ונזכרים במה שכתוב בשו"ע – אם צריכים לתזכורת על כך שהוי' צריך להיות "לנגדי תמיד" – ומבאר מיד שאפילו כאשר נמצאים בחדרי חדרים, נמצא שם הקב"ה והוא "נצב עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי".

ואז נפעל עיקר הענין, שחדלים להיות "נבוכ" והולכים בדרך ה', כפי שאומר בתחילת מו"נ את שתי הלשונות ב"דרך". וכפי שרבינו הזקן כותב מיד ב"שער" של התניא, שזו "דרך ארוכה וקצרה", אך על שני הענינים ישנו "עזר ה' יתברך". ולפני זה – שזהו "קרוב אליך הדבר", ולא סתם קרוב אלא "מאד", וזה קרוב לא רק בענין אחד, בלבד אחד – אלא "בפיך" "ובלבבך" "לעשותו".

וכל ענינים אלו עד עשיה בפועל, שהמעשה הוא העיקר – ישנה "עזה"ת". שאחד הפירושים ב"יתברך" הוא גם שהקב"ה נעשה מבורך ע"י יהודים שהם "מברכי ה'", והוא מבורך את היהודים, ומברך ומשפיע ומביא למטה את ברכת ה', ועד למטה מטה בעשיה בפועל – ובאופן ש"ברכת ה' היא תעשיר", שישנה עשירות ברוחניות ועשירות בגשמיות, ועד שהופכים את כל העולם לעולם "עשיר", ע"י ש"נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", שרואים בעיני בשר כיצד "את השמים ואת הארץ אני מלא" – בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו, ובאופן של "נאו"! לחיים, לחיים.

[ניגנו "ווי וואנט משיח נאו" בחוזק]

...

[צווה לנגן ניגון הכנה, ניגון אדמו"ר הזקן (בבא הרביעית פ"א), ניע זשוריצקי חלאפצי].

אח"כ אמר: אלו שצריכים לעשות ברכה אחרונה, ודאי יעשו ברכה אחרונה.

ברך ברכה אחרונה, וטרם צאתו התחיל לנגן "ווי וואנט משיח נאו".

...

לע"נ

הרב התמים יוסף ע"ה

בן יבלח"ט הרב נחמן בער

קריימאן

לע"נ

הרה"ח התמים ר' משה אהרן

בן הרה"ח ר' בן ציון ז"ל

גייסינסקי

יאהרצייט, ג' טבת

הוקדש ע"י משפחתו

לזכות

ר' אליעזר חיים וזוגתו רבקה בתי'
יוצאי חלציהם וכל בני משפחתם שיחיו

לפידות

בוענאס איירעס, ארגענטינא